

PİSİDYA BÖLGESİNDE YENİ PREHİSTORİK İSKÂN YERLERİ (I)

Kuruçay, Çiğirkankaya, Çallica, Yağhyurt yerleşmeleri *

Mehmet ÖZSAIT

I — *Pisidya Bölgesindeki Prehistorya Araştırmalarına
Genel Bakış*¹ :

Bilindiği üzere Türkiye'nin çok zengin arkeolojik kalıntıları öncelikle batının dikkatini çekmiş, seyyahlar, bilim adamları ve araştırmacılar yüzyıllarca bunları değerlendirmeye çalışmışlardır.

İlk bilimsel arkeolojik araştırmalar genellikle «Antik Çağ» üzerine yönelmiştir. Anadolu prehistoryasının değerlendirilmesi ise bu çalışmalara paralel olarak başlamamış, ancak son 25-30 yıl içinde tam anlamıyla ve bilimsel boyutlara ulaşabilmiştir. Araştırmaların yetersizliği Anadolu'nun doğal yapısı ve bölgeler arasındaki coğrafi farklılık da kültür gruplarının oluşumları veya bağıntıları yönünden birçok problemlere neden olmuştur.

Buna paralel olarak, Antik Çağ'da «*Pisidya*» adı altında tanımlanan Göller Bölgesindeki prehistorik devirlerin araştırılması da

* Bu makalede kullanılan kısaltmalar :

Annuario : *Annuario della Scuola Italiana Archeologica di Atene.*

BSA : *Annual of the British School at Athens.*

J. Mellaart, *Neolithic : The Neolithic of the Near East*, London, 1975.

1 Burada Göller Bölgesinin batı kesiminde yer alan bazı prehistorik yerleşme yerlerinde yaptığımız inceleme gezileri sonucunda elde ettiğimiz neticeler verilmektedir. Yalnız, araştırmalarımız bundan sonra da devam edeceği için sık sık atflarda bulunmamak amacıyla, yazımızın hacmine nisbetle oldukça geniş olarak, Pisidya prehistorya araştırmalarının tarihçesini sunmayı uygun bulduk.

sürekli olmamış ve bölgenin tarih öncesi devirleri uzun yıllar bir «problem» niteliğini taşımıştır. Bölgenin prehistorik devirlerini kapsayan ilk araştırma 1909/1910 yıllarında H.A. Ormerod'un kısa süren tetkik gezileriyle gerçekleşmiştir². Ayrıca, Göller Bölgesi prehistoryasıyla ilgili ilk kazıyı da yine H.A. Ormerod 1911 yılında, Isparta'nın takriben 15 km. kuzey-batısında yer alan *Senirce* köyü yakınındaki bir höyükte yapmıştır³. Kazı ve araştırma kısa sürmekle beraber Göller Bölgesinde prehistorik kültürlerin varlığını ortaya koyması bakımından önemli olmuştur⁴.

Göller Bölgesi prehistorya araştırmalarına I. Dünya Harbi yıllarında ve mütareke sırasında (1914-1920) İtalyan bilim adamlarının yaptığı bazı araştırmaları da eklemek gerekir. Bunlar da H.A. Ormerod ve A.M. Woodward'ın⁵ yaptığı gibi, klâsik arkeoloji ve prehistorya araştırmalarını birlikte sürdürmüşlerdir. Sistematik bir araştırma yöntemi uygulamadan sadece yol güzergâhlarına yakın çevrede dağınık olarak çalışan İtalyan araştırmacılar, Göller Bölgesinin batısında *Mancarlı*⁶ ve *Dereköy*⁷ höyükleri ile *Yarışlı* gölü kenarında⁸ ve *Düğer* çevresinde⁹ isimlerini vermedikleri prehistorik yerleşmelere işaret etmektedirler. Bu arada *Yassıgüme* köyü yakınındaki *Kokar Pınar*'ın hemen yanındaki höyüğü de zikrederler¹⁰.

2 H.A. Ormerod, «Prehistoric Remains in South-Western Asia Minor I», *BSA*, XVI (1901-10), s. 89 vdd.; T. Özgüç, «Ön tarihte Isparta Ovası Kültürü ve Yeni Buluntuları», *DTCFD*, II/3 (1944), s. 407 vd.; M. Özsaıt, *İlkçağ Tarihinde Pisidya*, İstanbul, 1973, s. 101 vdd; (basılmamış doktora tezi).

3 H.A. Ormerod, «Prehistoric Remains in South-Western Asia Minor II», *BSA*, XVIII (1911/12), s. 80 vdd. Lev. 5-7.; T. Özgüç, *aynı eser*, s. 408.

4 H.A. Ormerod'un yayınından sonra da «Senirce Keramiği» çeşitli fasıla ve sebeplerle prehistoryacılar tarafından Göller Bölgesi dışındaki prehistorik merkezlerden elde edilen buluntular münasebetiyle aktüel hale gelmiş ve bu vesile ile de bu kültürün gerçek şekliyle açıklaması yapılmıştır, bk. T. Özgüç, *aynı eser*, s. 409 ve dipnot 5.

5 Bk. *BSA*, XVI (1909-10), s. 76 vdd., 89 vdd., 105 vdd.

6 B. Pace, «Ricerche nella regione di Conia, Adalia e Scalanova», *Annuario*, VI-VII (1926), s. 395, 398.

7 B. Pace, *aynı eser*, s. 399.

8 B. Pace, *aynı eser*, s. 398.

9 B. Pace, *göst. yer*.

10 B. Pace, 1919 yılında Göller Bölgesinde yaptığı prehistorik araştırmalar sırasında, yukarıda verdiğimiz merkezlerden elde ettiği keramikleri teknik, dekorasyon gibi ayrıncı vasıflarına göre üç tip altında toplamış [*Annuario*, VI-VII (1926), s. 394 vdd.] ve buna göre yerleşme yerlerini bu tipoloji çerçevesinde değerlendirmiş, fakat birkaç analoji vermekle be-

Bölgenin kuzeyinde yaptıkları araştırmalarda *Ağap*¹¹ prehistorik merkezini de tesbit etmişlerdir.

1937 yılına kadar Göller Bölgesi araştırmalarında uzun bir fasıla görülmektedir. Zikrettiğimiz bu tarihte, Isparta-Burdur çevresinde coğrafi araştırmalar yapan H. Louis ve N. Çıtakoğlu'nun, Isparta'nın takriben 20 km. kuzey-batısında yer alan *Baradız*'ın güneyinde tren hattı yapılırken ortadan ikiye yarılan bir kum tepeliğinden topladıkları *mikrolit* aletler büyük bir ilgiyle karşılanmıştır¹².

Bu sıralarda, K. Bittel, daha önceki yıllarda Isparta ovasında bulunarak Berlin Müzesi'nde teşhir edilen zengin bir çanak çömlek koleksiyonunu detaylı bir şekilde yayınlamıştır. Ayrıca, bu buluntuların *Senirce*, *Kusura*, *Yortan* ile bu ovanın kuzey-doğusunda yer alan *Yalvaç* ve *Ağap* gibi prehistorik merkezlerle mevcut ortak kültür ilişkilerine işaret etmiştir¹³.

Bundan sonra 1944 yılında Türk Tarih Kurumu adına Ş.A. Kansu başkanlığındaki bir heyet Burdur-Isparta çevresinde prehistorik araştırmalarda bulunmuştur. Heyet, ilk olarak *Baradız*'da mikrolitlerin elde edildiği sahada yarmalar açarak daha birçok mikrolit alet ele geçirmiş ve *Baradız*'ı Mezolitik devri yansıtan bir merkez olarak tanımlamıştır¹⁴. Aynı yıl, Ş.A. Kansu, *Senirce-Bozanönü*

raber, Anadolu prehistoryası o tarihte yeterince bilinmediği için, sıhhatli bir tarihleme yapamamıştır. Araştırmacıya göre: «*I. Tip, çark kullanılmadan yapılmış, bozuk satırlı, siyah veya kırmızı renkli keramikler olup, Ege ve Girit Neolitik Devir keramiklerine çok benzemektedir*». B. Pace, Kokar Pınar höyük (Yassıgüme) dahil (*aynı eser*, s. 398 ve res. 50), Pisidya'da gördüğü höyüklerin hemen hepsini I. Tip içine yerleştirmiştir. Halbuki, 1972 yılında yaptığımız araştırma gezisinde, höyüğün eteklerinden topladığımız az sayıdaki keramik parçaları, burada «İlk Tunç Çağ»a ait bir yerleşmeye işaret etmektedir (höyük için bk. Lev. XVIII, res. 1). Keramikler elde yapılmış olup iyi bir işçilik gösterirler. Hamurları, ince kum tanecikli ve bazıları da saman katkılıdır. Kırmızı renk hâkimdir (Lev. I, 1-8 ve 10). Yine burada, çakmaktaşıdan dilgi çekirdek (Lev. I, 11) ile Geç Antik Çağa ait keramik de görülmüştür (Lev. I, 9).

11 B. Pace, «La zona costiera da Adalia a Side», *Annuario*, III (1921), s. 58 vd. res. 28 ve 29.

12 H. Louis, *Eiszeitliche Seen in Anatolien*, Berlin, 1938, s. 273.; Ş.A. Kansu, «Anadolu'da Mezolitik Kültür Buluntuları», *DTCFD*, II/5 (1944), s. 673-677.

13 K. Bittel, *Kleinasiatische Studien*, İstanbul, 1942, s. 176 vdd. Lev. 33-40.

14 Ş.A. Kansu, «Isparta-Burdur İleri Çevresinde T.T.K. Adına 1944 Haziranında Yapılan Prehistorya Araştırmalarına Dair İlk Rapor», *Belleiten*, IX (1945), s. 278 vdd. Lev. XLVI-XLIX.

tabii mağaralarından *Kapalın*'de yaptığı sondaj sonucunda Üst Paleolitiğin Aurignacien (=Orinyasiyen) devrine ait aletler tesbit etmiştir¹⁵. Üst Paleolitik devreyi yansıtan bu merkez, Göller Bölgesi prehistoryası için de büyük bir değer taşımaktadır. Zira, o yıllarda Anadolu'da bu devri gösteren başka bir merkez tanınmamaktaydı¹⁶. Aradan uzun yıllar geçmesine rağmen yurdumuzda Paleolitik devre ait yerleşme yerleri sayılıdır¹⁷.

Bu tarihlerde, Göller Bölgesinde, özellikle Isparta ovasında ele geçen münferid buluntularla *Yortan*¹⁸ ve *Kusura*¹⁹ kazılarında çıkan buluntuların form veya tip bakımından bazı benzerlikler göstermesi²⁰ araştırmacıların dikkatini çekmiştir.

Böylece, Isparta ovası kültürünü oluşturan ve Göller Bölgesinin kuzey-batısında yer alan ve M.Ö. III. binyılına tarihlenen *Senirce*, *Göndürle* ve *Atabey* höyükleri ve çevresine ait buluntuların özellikle Batı Anadolu'daki prehistorik merkezlerle karşılaştırılması yapılarak kültürel etkilerinin ortaya konulmasına çalışılmıştır²¹. Isparta ovasındaki bu merkezlerden başka, Kuzey Pisidya'da bilinen *Ağap*²², *Yalvaç*²³, *Çukurkent*²⁴ höyükleri gibi prehistorik yerleşmelere rağmen, bölgede sistemli bir kazı ve araştırmaya geçilememiştir.

Güney-batı Anadolu ve özellikle Göller Bölgesi prehistorik yüzey araştırmaları J. Mellaart tarafından 1951-1952 yılları arasında sistemli bir şekilde yapılmıştır. Bu tarihten sonra Pisidya prehistoryasında açılan yeni dönem, bu araştırmalara büyük bir canlılık

15 Ş.A. Kansu, *aynı eser*, s. 282 vdd.

16 Ş.A. Kansu, *aynı eser*, s. 285.

17 U.B. Alkım, *Anatolie I*, Genève, 1968, s. 41 vdd.

18 K. Bittel, «Ein Graeberfeld der Yortan Kultur bei Babaköy», *AfO*, XII (1938), Kısım 1-2.; T. Özgüç, «Yortan Mezarlık Kültürüne Ait Yeni Buluntular», *Belleten*, VIII (1944), s. 53-70.

19 W. Lamb, «Excavation at Kusura Near Afyon Karahisar», *Archaeologia*, 86 (1937), s. 1-64.; 87 (1938), s. 217-273.

20 K. Bittel, *Grundzüge der vor-und Frühgeschichte Kleinasiens*, Tübingen, 1950², s. 35.

21 Toplu bilgi için bk. T. Özgüç, «Öntarihte Isparta Ovası Kültürü ve Yeni Buluntuları», *DTCFD*, II/3 (1944), s. 407-418.

22 B. Pace, *Annuario*, III (1921), s. 58 vd.; K. Bittel, *Kleinasiatische Studien*, İstanbul, 1942, s. 184.; H.Th. Bossert, *Altanatolien*, Berlin, 1942, s. 222-224.; A. Goetze, *Kleinasien*, München, 1957², s. 20 vd.

23 A. Goetze, *aynı eser*, s. 20, nr. 39.

24 H.A. Ormerod, *BSA*, XIX (1912-13), s. 48 vd.

getirmiş ve çeşitli problemlerin çözümünde basamak teşkil etmiştir. J. Mellaart, özellikle Göller Bölgesinin batısına teksif ettiği araştırmalarında 25 kadar prehistorik merkez tesbit etmiştir²⁵.

Göller Bölgesi gibi, İç Anadolu'yu Akdeniz'e en kısa yollardan bağlayan, iklim şartları ve toprak zenginliği bakımından insanları kendisine cezbeden bir alanın, tarihin ilk devirlerinden beri yoğun bir şekilde iskân edildiği anlaşılacakla beraber, sâkinlerinin gerçek uygarlıkları ve diğer bölgelerde temas halinde oldukları kültür çevreleri hakkında yüzeyde kalan bir bilgiden ileri gidilemiyordu.

Nihayet 1956 yılında, Burdur'un 25 km. güney-batısında yer alan Hacılar köyünün takriben 1.5 km. batısında alçak ve yayvan bir tepede *Hacılar* höyüğünün tesbiti²⁶, Anadolu'nun olduğu kadar Göller Bölgesi prehistoryası bakımından önemli olmuştur. J. Mellaart bu höyükte 1957-60 yılları arasında dört sezon boyunca kazılar yapmıştır. Hacılar'da üstten alta doğru Erken Kalkolitik, Geç Neolitik ve tam araştırılmamakla beraber, höyüğün güney-batısında Akeramik (keramiksiz) Neolitik kültür evreleri tesbit edilmiştir²⁷. Bunlardan ana toprak üzerinde ortaya çıkarılan Akeramik safha (1-7) yedi tabaka göstermektedir (=takriben M.Ö. 7000)²⁸. J. Mellaart'ın ifadesine göre, Akeramik merkez terkedildikten sonra, Hacılar höyüğü yaklaşık olarak 1000 yıllık bir zaman içinde yeni bir yerleşmeye sahne olmamıştır²⁹. Daha sonra Hacılar'a, Akeramik safhaya göre, uygarlıkta ileri bir düzeyde bulunan bir topluluk yerleşmiştir ki, bu yeni gelenler Hacılar Geç Neolitiğinin (IX-VI) sahipleridir. Hacılar'da Geç Neolitik evrenin sonu olan VI. Kat bir yangınla tahrip edilmiştir (=takriben M.Ö. 5600 yılları). Höyükte yangın tabakasından sonra Erken Kalkolitik Devire (V-I) ait bir yerleşme tesbit edilmiştir ve yerleşme yeri, hafirin ifadesine göre, yaklaşık ola-

25 J. Mellaart, «Preliminary Report on a Survey of Pre-classical Remains in Southern Turkey», *AS*, IV (1954), s. 175-240.

26 J. Mellaart, *AS*, VIII (1958), s. 6 vd. ve 127 vdd.

27 J. Mellaart, *AS*, VIII (1958), s. 127-156; *AS*, IX (1959), s. 51-65; *AS*, X (1960), s. 83-104; *AS*, XI (1961), s. 39-75; *Hacılar*, I-II, Edinburg, 1970; *Neolithic*, s. 95.

28 J. Mellaart, *AS*, IX (1961), s. 70-74; *Hacılar*, I, s. 94; *Neolithic*, s. 15.

29 J. Mellaart, *AS*, X (1960), s. 86.; *AS*, XI (1961), s. 74.; *Hacılar* I, s. 94.; *Neolithic*, s. 15.

rak M.Ö. 5000 yıllarında terkedilmiş ve bir daha da iskân edilmemiştir³⁰.

Daha sonra tesbit edilen *Kızılkaya* höyüğü³¹, yüzey buluntuları yönünden Göller Bölgesinde ilgi çekici bir kültür evresinin varlığını kanıtlamıştır. Bu, J. Mellaart'a göre, Hacılar Geç Neolitikinden daha öncesine aittir. Kızılkaya Neolitikinden ise Hacılar Neolitikinin geliştiği kuvvetle sanılmaktadır³². Kızılkaya'da henüz kazı yapılmadığından bu karşılaştırma normal olarak sınırlı kalmıştır.

Bunlardan başka Göller yöresinin doğusunda yapılan araştırmalar sırasında, özellikle Beyşehir gölü çevresinde ve Beyşehir ile Suğla gölü arasında birçok prehistorik yerleşme yeri tesbit edilmiştir. Bunlar arasında *Yeniköy*, *Beyşehir «C»*, *Yılan*, *Alan*, *Seydişehir*, *Kaşaklı*, *Kanal*, *Toprak Tol* ve *Burun* höyükleri gibi Neolitik ve Kalkolitik merkezler bulunmaktadır³³. Ayrıca yine bu kesimde *Suberde* (=Görüklük Tepe)³⁴ ve *Erbaba*³⁵ Neolitik merkezlerinde yapılan kazılar ilginç sonuçlar vermiştir³⁶.

30 J. Mellaart, *AS*, X (1960), s. 86.; H. Müller-Karpe, *Handbuch der Vorgeschichte II*, München, 1968, s. 439 vd. nr. 86, Lev. 123-125.; J. Mellaart, *Hacılar I*, s. 94.; *Neolithic*, s. 15.

31 Kızılkaya D. French tarafından 1958 yılında tesbit edilmiştir.

32 J. Mellaart, *AS*, X (1960), s. 86.; *AS*, XI (1961), s. 166-172.; *The Dawn of civilisation*, London, 1961, s. 42.

33 J. Mellaart, *AS*, XI (1961), s. 159 vdd.; ayrıca, Kaşaklı ve Kanal höyüğüün Geç Kalkolitik Devri için bk. J. Mellaart, *AS*, XIII (1963), s. 199.

34 R.S. Solecki, «An Archaeological Reconnaissance in the Beyşehir-Suğla Area of South Western Turkey», *TAD*, XIII/1 (1964), 1965, s. 134 vdd.; J. Bordaz, *AS*, XV (1965), s. 30 vdd.; *AS*, XVI (1966), s. 32 vd.; H. Alkım, *Anatolica*, I (1967), s. 4 vd.; U. Esin, *Kuantitatif Spektrel Analiz Yardımıyla Anadolu'da Başlangıcından Asur Kolonileri Çağına Kadar Bakır ve Tunç Madenciliği*, I/I-II, İstanbul (1967) 1969, s. 22.; U.B. Alkım, *Anatolie I*, s. 68.; H. Müller-Karpe, *aynı eser*, s. 440.; D. Perkins, *AJA*, 77 (1973), s. 281 vd.

35 J. Bordaz, *TAD*, XVIII/2 (1969), 1970, s. 59-64.; *AS*, XX (1970), s. 7 vd.; M.J. Mellink, *AJA*, 76 (1972), s. 168.

36 J. Bordaz, «Current Research in the Neolithic of South Central Turkey: Suberde, Erbaba and their Chronological Implications», *AJA*, 77 (1973), s. 282-288.; M. Özsait, *aynı eser*, s. 95 vd.

Bölgenin batısındaki Kalkolitik merkezler ise, *Çamur*³⁷, *Bucak*, *Dereköy*³⁸, *Gençalı*³⁹ höyükleridir.

Bölge Tunç Çağ yerleşme yerleri yönünden de büyük bir zenginlik göstermektedir. Daha önce zikredilenlerden başka, başlıca merkezler, batıda, *Burdur*, *Yarıköy*, *Belen*, *Yelten*, *Fuğla*, *Kara Ali*, *Kevker*, Eğridir gölünün doğusunda *Ören* ve *Gelendost* höyükleridir⁴⁰.

II — *Burdur ve Yarışlı Gölleri Çevresindeki Araştırmalar* :

Göller Bölgesindeki (=antik Pisidya) prehistorya araştırmalarını ana hatları ile verdikten sonra, 1972, 1974 ve 1975 yıllarında, Burdur gölünün doğusunda ve Yarışlı gölü çevresinde yaptığımız tetkik gezileri sırasında gördüğümüz bazı prehistorik yerleşme yerlerinden (Hrt. için bk. Lev. XXXIV) elde ettiğimiz sonuçları açıklamaya çalışacağız⁴¹.

A — *Burdur Gölünün Doğusundaki Yerleşmeler* :

1 — *Çiğirkankaya* (veya *Çığırkankaya*) : Burdur-Tefenni yolunun sol tarafında ve Burdur'a 12 km. mesafede, yüksek ve üzeri düz doğal bir tepedir. Suludere köyünün merası olan *Çiğirkankaya*'nın doğu-batı uzantısı 600 m., kuzey-güney uzantısı ise 200 m. kadardır. Tepe, deniz yüzeyinden 1045 m., ova yüzeyinden 144 m. ve Burdur gölü yüzeyinden de 190 m. yükseklikte bulunmaktadır (Lev. XVIII, res. 2).

Tepe yüzeyinde yaptığımız araştırmada dağınık olarak gördüğümüz keramik parçaları burada bir Geç Antik Çağ yerleşmesinin varlığını kanıtlamaktadır (Lev. II, 8-16). Ancak, bunun yanı sıra

37 Karamanlı'nın güneyinde yer alan bu höyükte yaptığımız araştırmada, rastladığımız yüzey buluntularının bir kısmı, burada bir Kalkolitik Devir yerleşmesinin varlığını kanıtlamaktadır.

38 J. Mellaart, *AS*, IV (1954), s. 181 ve 183 vd.

39 J. Mellaart, (*ayn eser*, s. 192) bu yerleşmeyi İlk Tunç Çağ'a tarihlemiştir. Halbuki burada yaptığımız yüzey araştırmasında Kalkolitik Devrin özelliklerini yansıtan keramik parçaları tesbit etmiş bulunmaktayız.

40 J. Mellaart, *AS*, IV (1954), s. 192 hrt. 3.

41 Araştırmamız sırasında elde ettiğimiz keramik parçaları ve diğer buluntular, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eskiçağ Tarihi Kürsüsü Laboratuvarında muhafaza edilmektedir.

tepenin Suludere köyü yönünde, yani doğusunda, az sayıda Erken Kalkolitik Devir monokrom keramik parçalarına rastlanmıştır.

Tepe yüzeyinde tabakalı bir yerleşmeyi yansıtan her hangi bir alan görülmemektedir. Bununla birlikte bulduğumuz keramikler burada kesin yerini tesbit edemediğimiz ve zayıf da olsa, bir «Erken Kalkolitik Devir» yerleşmesinin varlığına işaret etmektedir. Bunun tesbit edilebilmesi için, ancak burada yapılacak sistemli bir sondaj sonucunda gerçekleştirilebilir.

Keramikler elde yapılmış olup, hamurları ince kum taciklidir, bazılarında mika görülmektedir. Renkte, devetüyü ve kırmızı hâkimdir ve Kuruçay Erken Kalkolitik Devir monokrom keramiğine benzemektedir. Mevcut parçalar küçük kaplara aittir (Lev. II, 1-7).

2 — *Kuruçay Höyüğü* : Burdur İli merkez köylerinden Kuruçay'ın arazisi içinde yer almaktadır (Lev. XXXIV). Burdur-Tefenni yolunun, Burdur'dan itibaren 15. kilometresinde doğu yönünde uzanan ve bugün kuru olan Bağ deresi yatağının ana yoldan doğuya doğru takriben 700 m. iç kısmında ve hemen bu yatağın güneyinde görülen dik yamaçlı tepe Kuruçay höyüğüdür (Lev. XIX, res. 3).

Kuruçay köyünün yol ayırımından hemen sonra, ana yoldan bakıldığında, yüksek dağ sırtlarının batı uzantısı olarak —üç vadiyle ayrılmış— dört yükselti seçilmektedir (Lev. XX, res. 5), bunların ok ile işaret edilmiş olanı Kuruçay höyüğüdür. Bugün, üzerinde kaçak kazılarla açılan çukurlardan dolayı onu ana yoldan seçmek nisbeten kolaydır. Fakat Burdur'dan Tefenni'ye giden yolun sol kolunda buna benzer pekçok yükselti bulunmaktadır. Ancak bu sebeple de, buralarda gerçek anlamıyla sistematik bir araştırma yapılmadığından, doğal bir görünüm arzeden Kuruçay höyüğü uzun bir süre farkedilememiştir⁴².

Höyüğün, kuzey-doğusunda bulunan Kuruçay köyüne, engebeli sırtlar ve Bağ deresi üzerinden takribi uzaklığı 1 km., güneyinde

42 Kuruçay höyüğü, S.S. Başer tarafından yapılan (*Burdur-Antalya Yöresi Arkeolojik Haritası*, 1973) haritada ismen, (*Burdur 1973 İl Yılığ*), Ankara, 1974, s. 2'de K. Dörtlük tarafından hazırlanan «Burdur'da Tarih Öncesi Çağlar» bölümünün *Kalkolitik* kısmında yine ismen geçmektedir. Aynı Yılığın 108. sahifesinde S. Kor tarafından hazırlanan «Tarihî Ören Yerleri» başlığından sonra verilen «Burdur İli Prehistorik Yerleşim Yerleri» listesinde Kuruçay höyüğünün karşısına *Neolitik-Kalkolitik Devir* yazılmıştır. Bunun dışında Kuruçay höyüğü hakkında herhangi bir yayına tesadüf edilmemiştir.

yer alan Akyaka köyüne ise Ulualan sırtları, Kuyu ve Derin dere-leri üzerinden takribi uzaklığı 1500 m.'dir. Kuruçay höyüğü, doğusunda bulunan ve ortalama yükseklikleri 1150 m. olan sırtların batıya doğru uzanan son yükseltileri üzerinde yer almakta olup, deniz yüzeyinden 970 m. ve kuzeyindeki Bağ deresi yatağından da 80 m. kadar yüksekliktedir. Onun bu yöndeki yamacı takribi 40 derecelik bir meyil göstermektedir. Batı yamacı da kuzeyi kadar olmamakla birlikte dik bir görünüm arzeder. Höyüğün güneyi ve doğusu ise (Lev. XXI, res. 6), diğer yönlerin aksine, tepe kesiminden başlamak üzere tatlı bir meyille alçalarak uzanmaktadır.

90 m. X 60 m. boyutlarında olan höyük, üzerinde ve çevresinde büyük çapta ziraat yapıldığından, yüzyılların tahribatını taşımaktadır. Yüzeyindeki iki tarla arasında sınır olan ve kuzey-güney doğrultusunda devamlı sürülerek seviyesi düşürülen batı yamacın yukarı kesimi bir «teras» görünümünü kazanmıştır (Lev. XIX, res. 4). Burada ve höyüğün kuzey kesimindeki (Lev. XXI, res. 7) tahribat sonucu ortaya çıkan kesitlerden höyüğün tabakalanması ve mimarisi kısmen görülebilmektedir. Stratigrafisi altüst olan bu kesimlerde pek çeşitli ve karışık malzeme görülmektedir.

Höyüğün kuzey yamacında, mevcut tepe kesiminden 6 m. kadar aşağıda, güney-doğu ve kuzey-batı yönlerinde bulunan bir duvar köşesi görünmektedir. Ocak taşlarının düzgün taraflarından istifade edilerek yapılan bu duvar, muhtemelen höyüğün Kalkolitik Devrine ait bir bina kompleksinin temel kalıntısıdır (Lev. XXII, res. 8). Yine bu kesimde, bütün yamaç boyunca kırılmış kerpiç parçaları ve Hacılar tipi boyalı ve monokrom Erken Kalkolitik Devir keramiğinin çoğunlukta olduğu birçok parçalar yanısıra İlk Tunç Çağına ait çanak çömlek parçaları da mevcuttur. Diğer taraflara nazaran burada daha fazla görülen çakmaktaşıdan yongalar, çekirdekler ve üzerlerinde silika izi taşıyan lama parçaları ile obsidyenden yapılmış bıçak parçaları gelişkin bir endüstrinin varlığına işaret etmektedir (Lev. XIII, 1-14).

Höyüğün batısında (Lev. XXII, res. 9) tarla sürülmesiyle açıldığına işaret ettiğimiz terasda yer yer kerpiç dizilerini izlemek mümkündür. Bu kesitin höyüğün mevcut yüzeyinden 40 cm. ilâ 60 cm. arasında değişen derinliğinde, kalınlığı 3-5 cm. olan bir kömür tabakasının teras boyunca devam etmesi bir yangın tabakasına işaret etmektedir. Fakat höyüğün bu yangından sonra terk edilmedi-

ğini, bu tabakanın üzerinde gördüğümüz kerpiçlerden anlamaktayız. Yine bir tahribatla ilgili olması muhtemel yangın izleri höyüğün kuzey-batısında bulunan ve kaçak kazılarla açılan iki çukurda farklı seviyelerde görülmektedir. Burada da yangın tabakasının üzerinde, enleri hakkında bilgi sahibi olamadığımız, fakat kalınlıkları 7 cm. boyları ise 25 cm. lik kerpiçlerden oluşan bir duvar kalıntısı izlenebilmektedir (Lev. XVIII, res. 2).

Höyüğün batı yamaç ve eteği hem çeşit ve hem de buluntu çokluğu yönünden dikkat çekicidir. Burada, oval şekilli, üzeri tam düzeltilmiş, altı ise yuvarlak olarak işlenmiş ezgi taşları ve onlara ait olması muhtemel yuvarlak ezici taş aletler görülmekteydi. Yerleşmenin diğer yamaçlarında bulunmakla birlikte, batıda yoğun bir şekilde Hacılar tipi boyalı ve monokrom Erken Kalkolitik Devir keramiği ile az sayıda İlk Tunç Çağ keramiğine rastladık. Yine burada cilâh, yassı bir taş balta (Lev. XIII, 15) ile bileği taşları ve topraktan yapılmış, fakat pişirilmemiş bir ocak desteği (Lev. XXXIII, res. 32) de vardı.

Keramik : Daha önce işaret edildiği gibi, Kuruçay höyüğünün yüzeyinde görülen çanak çömlek buradaki Erken Kalkolitik ve İlk Tunç Çağ yerleşmelerine aittir. Çok muhtemel olarak da Neolitik ve Geç Kalkolitik Devirlerin varlığı düşünülebilir.

Kuruçay Erken Kalkolitik Devir keramikleri, aynı mahalli kilin kullanılması bakımından malzemede, kaplarda seçilen renk ve bezeme tarzı yönünden süslemede ve hatta mevcut örneklerin gösterdiği üzere kaplardaki biçim ve teknik de Hacılar Erken Kalkolitik Devir keramikleri ile aynı ortak özellikleri yansıtmaktadır. Hacılar kültüründe olduğu gibi⁴³ keramiği, burada da iki bölümde inceleyebiliriz :

1 — Monokrom

2 — Boyalı

1 — *Monokrom keramik* : Tamamı elde yapılmıştır. Hamur katkısı sarı mika ve ince kum karışımıdır. Bu keramikler devetüyü,

43 J. Mellaart, *AS*, VIII (1958), s. 134 vd.

kahverengi ve kırmızının her tonunda örnekler vermektedir ve teknik yönünden boyalı keramiklerden büyük bir farklılık göstermezler. Onlar gibi iyi bir işçilik, mükemmel bir perdahlama ve pişme göstermektedir. Bu tür çanak çömlek parçaları arasında iç ve dış yüzeyi aynı renkte olanları bulunduğu gibi, dışı kırmızı içi kahverengi veya dışı kahverengi içi kırmızı olanları da vardır. Mevcut keramiklerin ağız parçalarından kapların büyük çoğunluğunun küçük çaplı oldukları anlaşılmaktadır. Bunlar yanında, büyük çömleklerle ait parçalar da mevcuttur⁴⁴.

2 — *Boyalı keramik* : Kuruçay boyalı keramiğinin⁴⁵ de tamamı elde yapılmış olup, Hacılar örnekleri gibi çok yüksek kalitededir. Hamurları, monokrom keramikle aynı özelliği göstermektedir. Mevcut malzeme üzerinde yaptığımız incelemeye göre, kaplarda kötü fırınlanmamış parçalar bulunmamakla birlikte, fırınlama derecesi bütün kaplarda aynı değildir. Boyalı kapların büyük bir çoğunluğunu dış yüzeyi boyalı, iç yüzeyi boyasızlar oluşturmaktadır. Gördüğümüz parçalar arasında, bunların yanısıra, az sayıda içi ve dışı boyalı (Lev. IX, 58, 60, 62, 64.; Lev. XII, 89) ve içi boyalı dışı boyasız (Lev. VIII, 53) olanları vardır. Keramik parçalarında kirli sarı veya kirli beyaz astar üzerine kırmızı veya kahverengi boya bezeme görülür. Boyalı keramiklerin iç yüzeyinde astar olmayanlara az sayıda da olsa örnek bulunmaktadır (Lev. XI. 75, 80 gibi).

Çizimlerde de görüleceği gibi, Kuruçay boyalı keramik parçalarının da çoğunluğu küçük kaplara aittir. Bunlar arasında bir tanesi (Lev. IX, 59) muhtemelen ovaldır. Kuruçay'ın mevcut boyalı çanak çömlek parçaları, Hacılar Erken Kalkolitik Devir boyalı kaplarındaki boya bezeme ile stil ve sistem hemen hemen aynıdır⁴⁶.

Tutamaklar : Kızılkaya⁴⁷ ve Hacılar Geç Neolitik⁴⁸ ile Erken Kalkolitik Devirde⁴⁹ tanıdığımız ip delikli tüp biçimli dikey tuta-

44 Bk. Lev. III, 3-5, 7-11.; IV, 12-18, 20-22, 24.; V, 25-34.; VI, 35, 37. Ayrıca, Lev. III, 6 ve Lev. IV, 19'da gördüğümüz keramikler, muhtemelen, Kuruçay'ın «Geç Kalkolitik Devri»ne aittir.

45 Lev. VIII, 51-56.; IX, 57-66.; X, 67-73.; XI, 74-80.; XII, 81-89.

46 Bk. J. Mellaart, *Hacılar II*, s. 124, Lev. LXXVI, 1. Krş. Kuruçay, Lev. IX, 65.; *Hacılar II*, s. 285, 1. Krş. Kuruçay, Lev. X, 67, gibi daha bir çok örnek verilebilir.

47 J. Mellaart, *AS*, XI (1961), s. 170.

48 J. Mellaart, *AS*, VIII (1958), s. 142.; *AS*, IX (1959), s. 62, 65.; *Hacılar II*, s. 101 ve 243.

makların benzerlerini Kuruçay'da da görmekteyiz (Lev. IV, 24.; V, 25.; Lev. XXX, res. 24). Bundan başka, J. Mellaart'ın «hayvan başlı» kulp olarak tanımladığı tip⁵⁰, Kuruçay höyükte de aynen mevcuttur (Lev. V, 30 ve Lev. XXX, res. 24).

Kuruçay höyükte, büyük çömleklere ait olduğu görülen, çıkıntılı iri yatay tutamaklar (Lev. VI, 37 ve XXX, res. 25) vardır. Hamur katkıları iri kum tanecikli ve samanlı olan bu tutamakların benzerini, araştırmamız sırasında, Dereköy I ile Karamanlı'nın güneyinde yer alan Çamur höyükte tesbit ettik. Ayrıca, bu tiplerin çok yakın benzerleri Elmalı ovasında Bağbaşı'nda bulunmaktadır⁵¹. Bu sebeple, kanaatimize göre, bu tutamaklar Kuruçay'ın Geç Kalkolitik Devrine ait olmalıdır.

Kuruçay höyükte görülen kırmızı, kurşuni ve siyah renkli İlk Tunç Çağ çanak çömlek parçaları⁵², bu höyüğün Erken Kalkolitik Devir keramiklerinden, kalite, biçim ve teknik bakımından farklılıklar göstermektedir. Bu keramiklerde genel özellik olarak şu hususları sıralayabiliriz :

Tamamı elde yapılmıştır. Hamur içinde artan kum tanecikleri yanı sıra, bazı parçalarda bolca saman katkıya rastlanmaktadır. Keramik parçalarının çoğunluğunun her iki yüzünde astar vardır ve perdahlama kapların hepsinde aynı oranda iyi değildir. İstisnalar bulunmakla birlikte, genellikle az pişme görülür.

Bezeme, devrin genel karakterine uygun olarak iç içe ve paralel sığ oluklu hatlarla geometrik bezeme, özellikle üçgen bezekler, görülmektedir (Lev. VIII, 46, 47). Sığ olukların iç kesiminde noktalarla süslenmiş bir parça çok iyi bir işçilik gösterir (Lev. VII, 44). İç içe kavislerle yapılmış derin oluklu bezekler de vardır (Lev. VIII, 48).

Kuruçay İlk Tunç Çağ keramikleri ile Kusura keramikleri arasında, bezeme tarzında, bazı benzerlikler görülmektedir⁵³.

49 J. Mellaart, *Hacılar* II, s. 273, nr. 13 ve 22 gibi.

50 J. Mellaart, *AS*, VIII (1958), s. 145, nr. 32.; *Hacılar* II, s. 281, nr. 38.

51 Bu hususta bilgi veren sayın J.M. Mellink'e ve Ch. Eslick'e teşekkürü bir borç bilirim.

52 Bk. Lev. III, 1-2.; IV, 23.; VI, 36, 38.; VII, 39-45.; VIII, 46-50.; XXXIII, res. 31.

53 W. Lamb, *Archaeologia*, 86 (1937), Lev. VI, 14.; VII, 13.; 87 (1938), Lev. LXXXIV.

Kuruçay, İlk Tunç Çağ tutamaklarından makara şekilli Lev. VII, 41 ve Lev. XXXII, res. 30) ve sivri çıkıntılı (Lev. VII, 39 ve Lev. XXXII, res. 30), üzerinde kabın iple asılmasını sağlayan delikler bulunanları iyi bir işçilik gösterirler. Bunlardan makara biçimli olanı Troya I ve Yortan'da yaygındır⁵⁴. Bu tutamak türünün benzerlerini *Mançarlı* h.⁵⁵ ve *Hasan Paşa* h.⁵⁶ ile Beycesultan'da⁵⁷ görmekteyiz. Ayrıca burada, bir kabın ağzının hemen alt kısmında birleşik iki çıkıntı şeklinde olan bir tutamak türü de mevcuttur (Lev. VI, 36). Bu türün yakın benzerini Büyük Güllücek'te bulmaktayız⁵⁸, bunun, tam olmamakla birlikte, Beycesultan'da da benzeri vardır⁵⁹.

B — Yarışlı Gölünün Kuzey-doğusundaki Yerleşmeler : Deniz-

li-Yeşilova-Yarışlı-Düğer ve Hacılar köyünden geçerek Burdur-Tefenni yoluyla birleşen şosenin güneyinde ve Yarışlı gölünün kuzey-doğusundaki iki alçak tepe üzerinde yer almaktadır. 1972 yılında tarafımızdan araştırılan bu prehistorik merkezler Burdur'a 34.5 km. ve Yarışlı köyüne de 3.5 km. mesafededirler. Bunlardan diğerine nazaran kuzey-batıda olanı Çallica⁶⁰ höyüğüdür. Bu höyüğün güney-doğusunda yer alan Yağlıyurt Yerleşmesi ise ilk kez tarafımızdan tesbit edilmiştir.

1 — *Çallica Höyüğü*⁶¹ : Yarışlı gölü seviyesinden (911 m.) takriben 20 m. yüksekte kayalık bir tepedir ve ova seviyesindeki

54 S. Lloyd — J. Mellaart, *Beycesultan I*, London, 1962, s. 137.

55 J. Mellaart, *AS*, IV (1954), s. 224, nr. 260.

56 J. Mellaart, *aynu eser*, s. 226, nr. 264.

57 S. Lloyd — J. Mellaart, *aynu eser*, s. 144, nr. 22, 26 ve Lev. XXV, 16.

58 H. Koşay — M. Akok, *Büyük Güllücek Kazısı*, Ankara, 1957, s. 14 ve Lev. XXII.

59 S. Lloyd — J. Mellaart, *aynu eser*, s. 114, nr. 13.

60 Buradaki prehistorik yerleşmeye, üzerinde yer aldığı doğal kayalığın hemen güneyinde bulunan kaynağın isminden dolayı «Çallica» demeyi uygun bulduk.

61 I. Dünya Harbi sırasında İtalyan araştırmacılarından B. Pace, [(*Annuario*, VI-VII (1926), s. 398] geçiş yolları üzerinde bulunan Yarışlı gölü kenarında kayalık bir tepede Girit Neolitik keramiğine benzer tipte keramikler gördüğünü belirtmektedir. İsim verdikleri bu prehistorik mevkiin yanında bir kaynağın varlığına da işaret etmektedir. Bu tarif, bizim 1972 yılı araştırma gezimizde gördüğümüz ve ismini güneyinde yer alan kaynağa göre verdiğimiz Çallica höyüğüne uymaktadır. Zikredilen yer şayet Çallica ise, keramiklerin tarihlenmesinde bir yanlışlık yapılarak İlk Tunç Çağ keramikleri Neolitik Devire ait olarak nitelendirilmiştir. Ancak, henüz o yıllarda Anadolu prehistorik kültürlerinin kronolojisi kesin boyutlar kazanamadığından yapılan bu yanlışlığı normal karşılamak gerekir.

çevresi takriben 600 metredir. Üzerindeki yerleşmenin bulunduğu sahanın çevresi ise takriben bunun yarısı kadardır. Çallica tepesinin güneyi (Lev. XXIII, res. 10) ve batısıyla (Lev. XXIII, res. 11) doğu yönü kısmen mermerleşmiş kalker katmalarından oluşmuş sert kayalık bir yapıya sahiptir. İşaret edilen bu kısımlarda toprak katmanı yoktur. Toprak ancak, tepe noktasından itibaren esas olarak kuzey kesiminde (Lev. XXIV, res. 12) ve batı ile doğu eteklerinin bir kısmında mevcuttur. Prehistorik yerleşmenin bulguları olan ve kaçak kazılar sonucunda ortaya çıkan keramik parçaları ile yapının temellerine ait taşlar da bu kesimlerde görülmektedir (Lev. XXIV, res. 13).

Tepenin göle bakan güney eteğinde kayalar arasında bir tatlı su kaynağı mevcuttur (Lev. XXV, res. 14). Kaynağın bulunduğu sahanın hemen üst kısmındaki kayalık incelenecek olursa, kaynağın çıkış noktasının daha sonraki bir devirde aşağı kesime indiği anlaşılır. Zira kaynağın hemen kuzeyinde su yatağına işaret edecek kısa bir kanal (Lev. XXV, res. 15) ve bu kanalla bugünkü kaynak arasında suların düşmesi sonucunda kaya aşınmasıyla oluşan bir çukurluk görülmektedir. Bu aşınmalar ve kanal kaynağın çok eskiden beri varlığına bir kanıt teşkil etmektedir. Zikredilen kaynağın, bu tepenin prehistorik devirde iskân edilmesinde en büyük etkenlerden biri olduğunu kabul etmemiz gerekir.

Yerleşmede görülen keramik parçalarının hepsi elde yapılmıştır ve kırmızı, devetüyü, kurşuni ve kahverengindedir. Bunlar arasında kırmızı renkli bazı parçalar çok iyi bir işçilik göstermektedir. İyi perdahlanmış olan bu keramiklerin içi ve dışı aynı renktedir ve kalite bakımından Hacılar Kalkolitik Devir monokrom keramikleri ile Kuruçay höyüğünün yüzeyinde bulunan kırmızı monokrom keramikleri andırmaktadır. Bir grup keramik ise saman katkılı bir kilden yapılmıştır ve yine bunların çoğunluğu da kırmızı renkte ve perdahlıdır bk. Lev. XIV-XVI, 1-44.

Yerleşme yüzeyinde gördüğümüz ve orak bıçaklara ait olduğu anlaşılan çakmak taşından bıçak parçaları bu bölgede ziraatın yapıldığına canlı bir kanıt teşkil etmektedir.

2 — *Yağlıyurt Yerleşmesi* : Yarışlı-Düğer yoluna takriben 500 m., Çallica'ya 550 m. (Lev. XXVI, res. 16) ve Yarışlı gölüne de takriben 180 m. mesafede yer almaktadır. Yine Çallica'da olduğu gibi, göle bakan güney kesimi ve doğusu tamamen (Lev. XXVI, res. 17),

batısının da bazı kesimleri kayalıktır (Lev. XXVII, res. 18). Kuzeyi ve batısının kayalık olmayan kısımları toprak katmanıyla kaplı olarak ova seviyesine kadar uzanır.

Yağlıyurt, deniz yüzeyinden 937 m., Yarışlı gölü yüzeyinden (911 m.) de 26 m. yükseklikindedir. Çallica'nın aksine, hemen doğusunda dik Çatalkaya dağı (1010 m.) uzanmaktadır. Tepenin ova seviyesindeki çevresi takriben 300 m. kadardır. Prehistorik yerleşmenin takriben 100 m. güneyinde Bücürlü kaynağı yer almaktadır (Lev. XXVII, res. 19). Bugün için kaynağın suyu fazla değildir, fakat Çallica'dan farklı olarak birkaç yerden kaynamaktadır.

Yerleşmenin bulunduğu tepe kesiminde ekseriyeti toprak üstünde ve bazı yerleri ise ya sonradan sökülmiş ya da toprağın altında devam eden kavisli bir taş duvar ? kalıntısı görünmektedir (Lev. XXVIII, res. 20-21). Fonksiyonunu tayin edemediğimiz bu duvarı meydana getiren taş blokları tek sıra halinde yer yer takip edilebilmektedir. Taşların dışa bakan yüzleri kısmen düzeltilmiştir, üst kısımları ise muntazam değildir.

Yağlıyurt da, Çallica gibi, fazlaca tahribata uğramıştır. Tepe yüzeyinde rastladığımız keramikler elde yapılmış olup, teknikleri ve ince kum tannecikli hamurları Çallica'dakilere çok benzemektedir. Rrenkler, yine kırmızı, devetüyü, kurşuni ve kahverengidir (Lev. XVII, 1-13).

Pisidya'nın batısında yer alan Yarışlı, Mancarlı ve Gençali höyüklerinde gördüğümüz keramiklerle büyük bir benzerlik gösteren Yağlıyurt ve Çallica yüzey buluntularını İlk Tunç Çağa tarihliyebiliriz.

Göller Bölgesinin batısında küçük bir alanda yaptığımız araştırma sonucunda ana hatlarıyla tanımladığımız yerleşme yerleri, çok geniş bir alanı kapsayan ve antik devir Pisidya Bölgesi sınırları içinde kalan sahada prehistorya araştırmalarının henüz tamamlanmadığının en belirgin bir kanıtını teşkil etmektedir.

Göller Bölgesinin batı kesiminde Yarışlı gölü ve çevresinde, prehistorik devirde yoğun bir iskân görülmektedir. Yarışlı gölünün batısındaki Yarışlı köyü bir höyük üzerinde yer almaktadır (Lev. XXIX, res. 22). Nitekim burada yaptığımız kısa bir yüzey araştırması sonucunda bulduğumuz kırık bir M.Ö. III. binyılı taş baltası (Lev. XVII, 14) ile yüzeyde görülen keramik parçaları, höyüğün İlk Tunç Çağda yerleşmeye sahne olduğunu göstermektedir.

Yarışlı gölünün batısında, Yarışlı köyü ile Sazak köyü arasında⁶² gördüğümüz bir prehistorik yerleşme de, buluntuları yönünden İlk Tunç Çağa işaret etmektedir.

Yarışlı gölü çevresi, Çallica ve Yağlıyurt prehistorik yerleşmeleri yanında, doğal zenginliğinden dolayı, tarihi devirlerde de insanları kendine cezbetmiştir. Uzun yıllardan beri müzecilerin ve eski eser meraklılarının dikkatini üzerine çeken Frig mimarî kaplama levhaları Yarışlı gölünün doğusundaki bir yarımada (Büyükada Tepe, 980 m.) ve göl içindeki adada (Küçükada) (Lev. XXIX, res. 23) tesbit edilen⁶³ ve bütün dünya müzelerine dağılan eserler, Frig yerleşmesinin meydana getirdiği uygarlığın simgeleridir⁶⁴. Bugün bazı parçaları Burdur Arkeoloji Müzesi'nde teşhir edilen ve muhtemelen bir tapınağa ait, terrakota fragmanlar, yine bu zikrettiğimiz yerden çıkarılmışlardır.

Yazımızda işaret ettiğimiz prehistorik merkezler içinde Kuruçay höyüğü çok önemli bir yer tutmaktadır. Hacılar höyüğünün takriben 10 km. kuzey-doğusunda yer alan Kuruçay höyüğünün yüzey buluntularının Hacılar Erken Kalkolitik Devir buluntularıyla «biçim»; «renk» ve «bezeme» bakımından tam bir benzerlik göstermesi, bu iki yerleşme arasında çok sıkı bir kültürel ve büyük bir ihtimalle de etnik bir bağın mevcudiyetine işaret etmektedir. Bu araştırmamız, Hacılar kültürü olarak tanıdığımız kültürün, Hacılar'ın yanında, diğer bir merkezinin de, Kuruçay olduğunu kanıtlamaktadır.

Kuruçay'da henüz kazı yapılmamıştır. Ancak, yukarıda ifade ettiğimiz özellikleri yönünden burada yapılacak bir kazı ile Göller Bölgesi prehistorik kültürlerinin daha iyi açıklanması yanında, bu bölgede Hacılar Erken Kalkolitik Devir kültürünün yayılış ve özellikle Hacılar Kat II'de ortaya çıkarılan ve «*fantastik üslup*» olarak tanımlanan bezek tarzının yalnız Hacılar'a has olmayıp, bölgeye ait bir özellik olduğu da ortaya konacaktır. Ayrıca, kanaatimize göre, Kuruçay höyüğünün alt tabakalarının, Hacılar Kat I'den sonraki gelişmeleri aydınlatacak bilgiler vermesi kuvvetle muhtemeldir. Bi-

62 Yarışlı köyünün takriben 1.5 km. güneyindedir.

63 Araştırmalarımız sırasında imkânsızlıktan Küçükada'ya gidemedik. Bize orada, Frig kâhınlarının bulunduğu bildiren sayın K. Dörtlük'e teşekkürü bir borç biliriz.

64 H. Metzger, *Anatolie II*, Genève, 1969, s. 59.; E. Akurgal, *Orient et Occident*, Paris, 1969, s. 224 res. 68 ve s. 228, dipnot 897.

lindiği gibi, bölgede, Hacılar kültürünün sona ermesinden sonraki gelişmeler tam olarak bilinmemekte ve Beycesultan Geç Kalkolitik tabakaları ile Hacılar arasındaki geçiş evresi bir sorun olarak kalmaktadır. Kuruçay höyükte Hacılar tipi çanak çömleğin yanısıra, İlk Tunç Çağı ait malzemenin de varlığı, burada yapılacak sistematik bir araştırmanın yukarıda işaret ettiğimiz sorunlardan hiç değilse bir kaçına açıklık kazandırması beklenir.

KATALOG

Yassıgüme

Levha I

- 1 — İç ve dış yüzeyi devetüyü astarlı, perdahlı.
- 2 — İç ve dış yüzeyi açık kırmızı astarlı, perdahlı, saman katkılı.
- 3 — İç yüzeyi devetüyü, dış yüzeyi kahverengi astarlı, perdahlı saman katkılı.
- 4 — Dış yüzeyi kırmızı astarlı, kaba perdahlı, saman katkılı.
- 5 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, iyi perdahlı.
- 6 — Dış yüzeyi devetüyü astarlı, perdahlı.
- 7 — İç ve dış yüzeyi açık kırmızı astarlı, perdahlı.
- 8 — Dış yüzeyi koyu devetüyü astarlı, perdahlı, çizgi bezekli.
- 9 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı.
- 10 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, iyi perdahlı.
- 11 — Çakmaktaşı çekirdek.

Çiğirkekaya

Levha II

- 1 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı.
- 2 — İç ve dış yüzeyi kırmızı-kahverengi astarlı, perdahlı.
- 3 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı.
- 4 — İç ve dış yüzeyi koyu devetüyü astarlı, perdahlı.
- 5 — İç ve dış yüzeyi koyu devetüyü astarlı, perdahlı.
- 6 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı.
- 7 — İç yüzeyi açık devetüyü, dış yüzeyi koyu devetüyü astarlı, perdahlı.
- 8 — Koyu devetüyü astarlı, perdahlı.
- 9 — Koyu devetüyü astarlı, perdahlı.
- 10 — Devetüyü astarlı, kaba perdahlı.
- 11 — İç ve dış yüzeyi koyu devetüyü astarlı, perdahlı.
- 12 — İç ve dış yüzeyi devetüyü astar üzerine kahverengi boyalı, perdahlı.
- 13 — İç ve dış yüzeyi devetüyü astar üzerine kahverengi boyalı, perdahlı.
- 14 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı.

- 15 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı.
- 16 — Kırmızı astarlı, perdahlı.

Kuruçay

Levha III

- 1 — İç ve dış yüzeyi kurşuni astarlı, perdahlı saman katkı.
- 2 — İç ve dış yüzeyi kalın kurşuni astarlı, perdahlı.
- 3 — İç ve dış yüzeyi açık kahverengi astarlı, perdahlı.
- 4 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı.
- 5 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı.
- 6 — İç ve dış yüzeyi açık kahverengi astarlı, perdahlı, saman katkı.
- 7 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı.
- 8 — İç ve dış yüzeyi açık kahverengi astarlı, perdahlı.
- 9 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı.
- 10 — İç ve dış yüzeyi koyu devetüyü astarlı, perdahlı.
- 11 — İç ve dış yüzeyi devetüyü astarlı, perdahlı.

Levha IV

- 12 — İç ve dış yüzeyi turuncu astarlı, perdahlı.
- 13 — İçi açık devetüyü, dışı koyu devetüyü astarlı, iyi perdahlı.
- 14 — İçi omurgaya kadar kahverengi, dışı devetüyü astarlı, iyi perdahlı.
- 15 — İçi kahverengi, dışı devetüyü astarlı, çok iyi perdahlı.
- 16 — İç ve dış yüzeyi kiremit rengi astarlı, perdahlı.
- 17 — İçi ağızdan hemen sonra kil astarlı, dışı kiremit rengi astarlı, perdahlı.
- 18 — İç ve dış yüzeyi kiremit rengi astarlı, perdahlı.
- 19 — İç yüzeyi kurşuni, dış yüzeyi kahverengi-kurşuni astarlı, iyi perdahlı.
- 20 — İç ve dış yüzeyi kiremit rengi astarlı, perdahlı.
- 21 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı.
- 22 — İç ve dış yüzeyi saman sarısı astarlı, perdahlı.
- 23 — İç ve dış yüzeyi kurşuni astarlı, perdahlı.
- 24 — İçi açık kurşuni, dışı kiremit kırmızısı astarlı, perdahlı.

Levha V

- 25 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı.
- 26 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı.
- 27 — İç ve dış yüzeyi kiremit kırmızısı astarlı, perdahlı.
- 28 — İç ve dış yüzeyi koyu kahverengi astarlı, perdahlı.
- 29 — İç ve dış yüzeyi koyu kahverengi astarlı, perdahlı.
- 30 — İç ve dış yüzeyi koyu devetüyü astarlı, perdahlı.

- 31 — Yüzevi kahverengi astarlı, perdahlı.
- 32 — İç yüzevi kirli sarı, dış yüzevi kahverengi astarlı, perdahlı.
- 33 — Yüzevi kahverengi astarlı, perdahlı.
- 34 — İç ve dış yüzevi açık kahverengi astarlı, perdahlı.

Levha VI

- 35 — İç ve dış yüzevi devetüyü astarlı, perdahlı, saman katkılı.
- 36 — İç ve dış yüzevi devetüyü astarlı, perdahlı, saman katkılı.
- 37 — İç ve dış yüzevi kahverengi astarlı, perdahlı, saman katkılı.
- 38 — İç ve dış yüzevi açık devetüyü, astarsız, ince saman katkılı.

Levha VII

- 39 — İç ve dış yüzevi kurşuni astarlı, perdahlı.
- 40 — İç ve dış yüzevi kurşuni astarlı, perdahlı.
- 41 — İç ve dış yüzevi kurşuni astarlı, perdahlı.
- 42 — İç ve dış yüzevi kurşuni-siyah astarlı, perdahlı.
- 43 — İç ve dış yüzevi kurşuni astarlı, perdahlı, oluklu.
- 44 — İç ve dış yüzevi kahverengi astarlı, perdahlı, noktalı ve yivli.
- 45 — İçi siyah, dışı kahverengi astarlı, perdahlı, sıg oluklu.

Levha VIII

- 46 — İçi astarsız, dışı kurşuni astarlı, perdahlı, yivli.
- 47 — İçi astarsız, dışı kurşuni astarlı, perdahlı, yivli.
- 48 — İçi astarsız, dışı kurşuni astarlı, perdahlı, yivli.
- 49 — İçi astarsız, dışı kurşuni astarlı, perdahlı, çizgi bezekli.
- 50 — İç ve dış yüzevi boz astarlı, bozuk yüzevli.
- 51 — Kirli beyaz astar üzerine kahverengi boya.
- 52 — Kirli sarı astar üzerine kahverengi boya.
- 53 — İç, kirli sarı astar üzerine kırmızı boya.
- 54 — Kirli sarı astar üzerine kırmızı-kahverengi boya.
- 55 — Kirli sarı astar üzerine kırmızı-kahverengi boya.
- 56 — Kirli beyaz astar üzerine kırmızı boya.

Levha IX

- 57 — Kirli beyaz astar üzerine kahverengi boya.
- 58 — İç-dış, kirli sarı astar üzerine kırmızı boya.
- 59 — Kirli beyaz astar üzerine kırmızı-kahverengi boya.
- 60 — İç ve dış yüzevi açık sarı astar üzerine kırmızı boya.
- 61 — Kirli sarı astar üzerine kırmızı boya.

- 62 — İç, kirli sarı astar üzerine kırmızı, dış, aynı renk astar üzerine morumsu kahverengi boya.
63 — Kirli sarı astar üzerine kırmızı boya.
64 — İç ve dış yüzeyi kirli sarı astar üzerine kırmızı boya.
65 — Kirli sarı astar üzerine kahverengi boya.
66 — Kirli beyaz astar üzerine kırmızı boya.

Levha X

- 67 — Kirli sarı astar üzerine kırmızı-kahverengi boya.
68 — Kirli sarı astar üzerine kırmızı boya.
69 — Kirli beyaz astar üzerine kahverengi boya.
70 — Kirli beyaz astar üzerine kırmızı boya.
71 — Kirli sarı astar üzerine kahverengi boya.
72 — Kirli sarı astar üzerine kahverengi boya.
73 — Kirli sarı astar üzerine koyu kahverengi boya.

Levha XI

- 74 — Açık sarı astar üzerine koyu kahverengi boya.
75 — Kirli sarı astar üzerine kırmızı boya.
76 — Kirli sarı astar üzerine kırmızı boya.
77 — Kirli beyaz astar üzerine kahverengi boya.
78 — Kirli sarı astar üzerine koyu kahverengi boya.
79 — Kirli sarı astar üzerine kahverengi boya.
80 — Kirli sarı astar üzerine kırmızı boya.

Levha XII

- 81 — Kirli beyaz astar üzerine kahverengi boya.
82 — Sarı astar üzerine kahverengi boya.
83 — Kirli beyaz astar üzerine kahverengi boya.
84 — Kirli sarı astar üzerine kırmızı boya.
85 — Kirli beyaz astar üzerine kırmızı boya.
86 — Turuncu astar üzerine kırmızı boya.
87 — Kirli sarı astar üzerine kahverengi boya.
88 — Kirli beyaz astar üzerine kırmızı boya.
89 — İç ve dış yüzeyi kirli sarı astar üzerine kırmızı boya.

Levha XIII

- 1-2 Çakmaktaşı dilgi çekirdek.
3-4 Çakmaktaşı delici-kazıyıcı alet.

- 5-12 Çakmaktaşı dilgi lama.
 13-14 Obsidyen lama.
 15 Yassı taş balta.

Çallica

Levha XIV

- 1 — İç ve dış yüzeyi kurşuni astarlı, perdahlı.
 2 — İç ve dış yüzeyi açık kırmızı astarlı, perdahlı.
 3 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı.
 4 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, iyi perdahlı.
 5 — İç ve dış yüzeyi kahverengi astarlı, perdahlı.
 6 — İç ve dış yüzeyi açık kırmızı astarlı, perdahlı.
 7 — İç ve dış yüzeyi açık kırmızı astarlı, perdahlı, saman katkılı.
 8 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı, saman katkılı.
 9 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı, saman katkılı.
 10 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı.
 11 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı.
 12 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı.
 13 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı.
 14 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı.
 15 — İç ve dış yüzeyi devetüyü astarlı, saman katkılı.
 16 — İç ve dış yüzeyi devetüyü astarlı, perdahlı.
 17 — İç ve dış yüzeyi devetüyü astarlı, perdahlı, saman katkılı.
 18 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı.

Levha XV

- 19 — İç ve dış yüzeyi koyu kahverengi astarlı, perdahlı, saman katkılı.
 20 — İç ve dış yüzeyi devetüyü astarlı, perdahlı.
 21 — İç ve dış yüzeyi açık kurşuni astarlı, perdahlı.
 22 — İç ve dış yüzeyi devetüyü astarlı.
 23 — İç ve dış yüzeyi devetüyü astarlı, perdahlı.
 24 — İç ve dış yüzeyi devetüyü astarlı, perdahlı, saman katkılı.
 25 — İç ve dış yüzeyi devetüyü astarlı, perdahlı.
 26 — İç ve dış yüzeyi devetüyü astarlı, saman katkılı.
 27 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı.
 28 — İç ve dış yüzeyi kurşuni astarlı, perdahlı, saman katkılı.
 29 — İç ve dış yüzeyi devetüyü astarlı, perdahlı, saman katkılı.
 30 — İç ve dış yüzeyi devetüyü astarlı, perdahlı, saman katkılı.
 31 — İç ve dış yüzeyi kahverengi astarlı, perdahlı.
 32 — İç ve dış yüzeyi kahverengi astarlı, saman katkılı.

- 33 — İç ve dış yüzeyi kahverengi astarlı, perdahlı.
34 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı.

Levha XVI

- 35 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, iyi perdahlı.
36 — Kurşuni astarlı.
37 — Kurşuni astarlı, saman katkı, oluklu.
38 — Kırmızı astarlı, perdahlı, çizgi bezekli.
39 — Dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı, saman katkı.
40 — İç ve dış yüzeyi kurşuni astarlı, perdahlı, yivli.
41 — İç ve dış yüzeyi devetüyü renginde, saman katkı.
42 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı, saman katkı.
43 — İç ve dış yüzeyi devetüyü renginde, saman katkı.
44 — İç ve dış yüzeyi devetüyü astarlı, perdahlı.

Yağhyurt Tepesi

Levha XVII

- 1 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı.
2 — İç ve dış yüzeyi devetüyü astarlı, perdahlı.
3 — İç ve dış yüzeyi açık devetüyü astarlı, perdahlı.
4 — İç ve dış yüzeyi devetüyü astarlı, perdahlı.
5 — İç ve dış yüzeyi devetüyü astarlı, perdahlı.
6 — İç ve dış yüzeyi devetüyü astarlı, perdahlı.
7 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı.
8 — İç ve dış yüzeyi açık kurşuni astarlı, perdahlı.
9 — İç ve dış yüzeyi kahverengi astarlı, perdahlı.
10 — İç ve dış yüzeyi kurşuni astarlı, perdahlı saman katkı.
11 — İç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı, perdahlı, saman katkı.
12 — Dış yüzeyi açık kahverengi astarlı, perdahlı.
13 — İç yüzeyi astarsız, dış yüzeyi açık devetüyü astarlı, perdahlı.
14 — Taş balta (Yarışlı höyükten).

RÉSUMÉ

Un voyage d'exploration à l'ouest de la Région des Lacs (pisidie), nous a permis de tirer certaines conclusions sur les centres de peuplements préhistoriques de cette même région (Pl. XXXIV).

A — *Çiğirtkankaya* (ou *Çiğirkankaya*) est une colline d'une altitude de 145 m. situé à l'est du lac de Burdur à 12 km. au sud de la ville Burdur (Pl. XVIII, 2). On peut y trouver en nombre limité des céramiques monochromes de l'époque de l'âge chalcolitique ancien (Pl. II, 1-7), en même temps que des céramiques de l'âge antique récent (Pl. II, 8-16). Par contre, il n'y a aucune trace à désigner des colonisations successives du lieu. Pourtant les céramiques que nous y avons découvertes, témoignent l'existence du centre du peuplement du chalcolitique ancien que nous ne pouvons pas situer avec précision.

B — *Kuruçay Höyük* est un assez grand höyük situé à 15 km. au sud de Burdur et à 10 km environ du centre préhistorique de Hacilar (Pl. XIX-XXII, 3-9). Il présente, de notre avis, une importance et un plus grand intérêt à cause de la richesse des trouvailles que l'on peut effectuer sur surface elle-même. Les céramiques que l'on y recueille appartiennent aux époques chalcolitiques et au bronze ancien (Pl. III, 1-2.; IV, 23.; VI, 36, 38.; VII, 39-45.; VIII, 46-50.; XXXII, 29, 30.; XXXIII, 31.). On peut même supposer l'existence des époques chalcolitiques récentes (Pl. XXX, 25) et néolithiques.

Les céramiques de la culture du chalcolitique ancien de Kuruçay reflètent les caractéristiques communes avec celles de Hacilar de la même époque. Dans le matériel par l'emploi du même argile local, dans la décoration du point de vue du style décoratif, de même que dans le technique et dans la forme qui apparaît dans la décoration des poteries, les céramiques du chalcolitique ancien de Kuruçay reflètent les caractéristiques communes aux celles de Hacilar de la même époque. Il existe à Kuruçay comme à Hacilar les

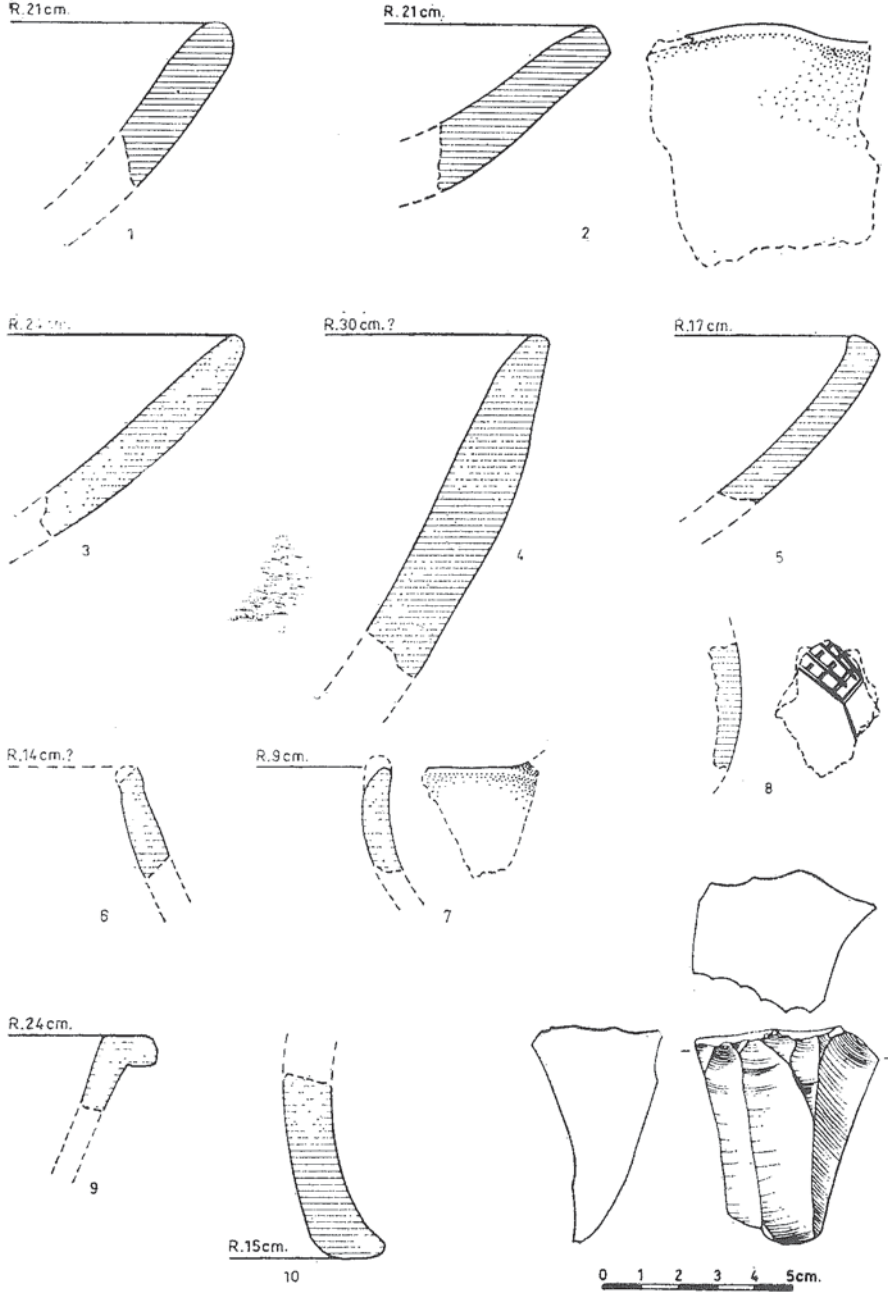
céramiques monochromes (Pl. III, 3-5, 7-11.; IV, 12-18, 20-22, 24.; V, 25-34.; VI, 35, 37.; XXXII, 28.) et peintes (Pl. VIII, 51-56.; IX, 57-66.; X, 67-73.; XI, 74-80.; XII, 81-89.; XXXI, 26-27.). Ces céramiques sont tout à fait des fabrications manuelles et très bien lustrées et cuites.

C — *Çallıca Höyük* se situe sur une colline rocheuse au nord d'une source d'eau. Les céramiques de *Çallıca* sont rouges ou grises. Parmi ces couleurs la couleur rouge est dominante. A côté des céramiques lustrées d'une meilleure qualité on trouve les autres qui contiennent de la paille. Les céramiques de *Çallıca* contiennent les exemples du bronze ancien (Pl. XIV-XVI, 1-44 et XXIII-XXV, 10-15).

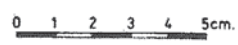
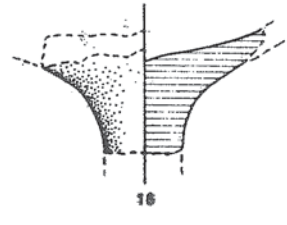
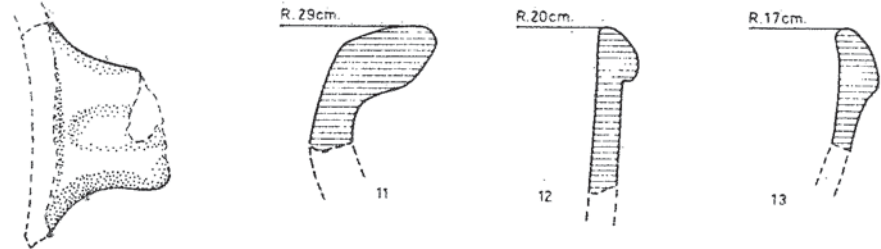
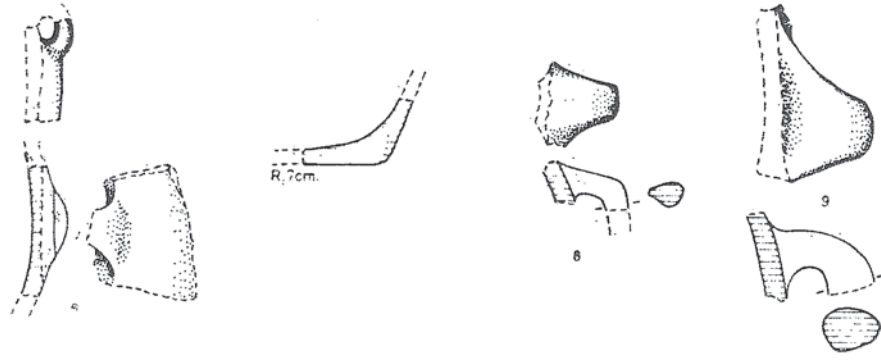
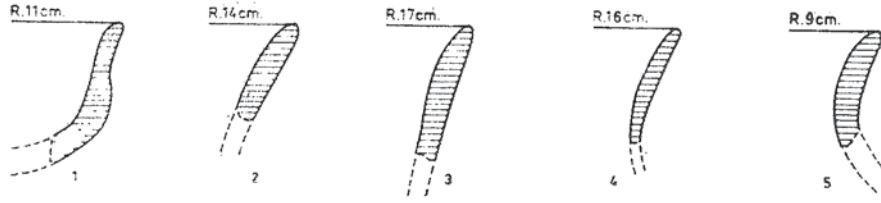
D — *Yağlıyurt* présente les mêmes caractéristiques de son voisin, *Çallıca Höyük* (Pl. XVII, 1-13 et XXVI-XXVIII, 16-21).

Parmi ces centres préhistoriques que nous avons indiqués plus haut, *Kuruçay Höyük* tient une place très importante. Les céramiques du chalcolitique ancien de *Kuruçay* nous désignent une relation culturelle étroite avec celles de *Hacılar* et très probablement une liaison ethnique. Notre recherche prouve qu'il y a aussi un autre centre de culture que nous connaissons comme celle de *Hacılar* et que ce centre culturel est *Kuruçay*. On n'a pas encore fait des fouilles à *Kuruçay*. Du point de vue des particularités citées ci-haut, une recherche à y faire nous permettra d'une part une meilleure explication des cultures préhistoriques dans la Région des Lacs, et d'autre part l'étendue de l'époque chalcolitique ancienne de *Hacılar*, et surtout le style de la décoration exprimé comme «style fantastique» paru à *Hacılar II* qui n'est pas propre à *Hacılar* seulement mais qui est une caractéristique de cette région.

D'autre part, selon notre opinion, les couches inférieures de *Kuruçay Höyük* nous donneront probablement des connaissances sur les progrès réalisés après *Hacılar I*. Comme on le sait, les progrès réalisés après la fin de la culture *Hacılar* ne sont pas tout à fait connus et la période de passage entre des couches des temps chalcolitiques récents de *Beycesultan* et *Hacılar* reste un problème. L'existence du matériel appartenant à l'âge de bronze ancien, à côté des poteries du type *Hacılar* à *Kuruçay Höyük*, une recherche systématique à faire dans cette région éclaircira au moins certains problèmes notés plus haut.

Yassigüme

10

11. 12. 13.

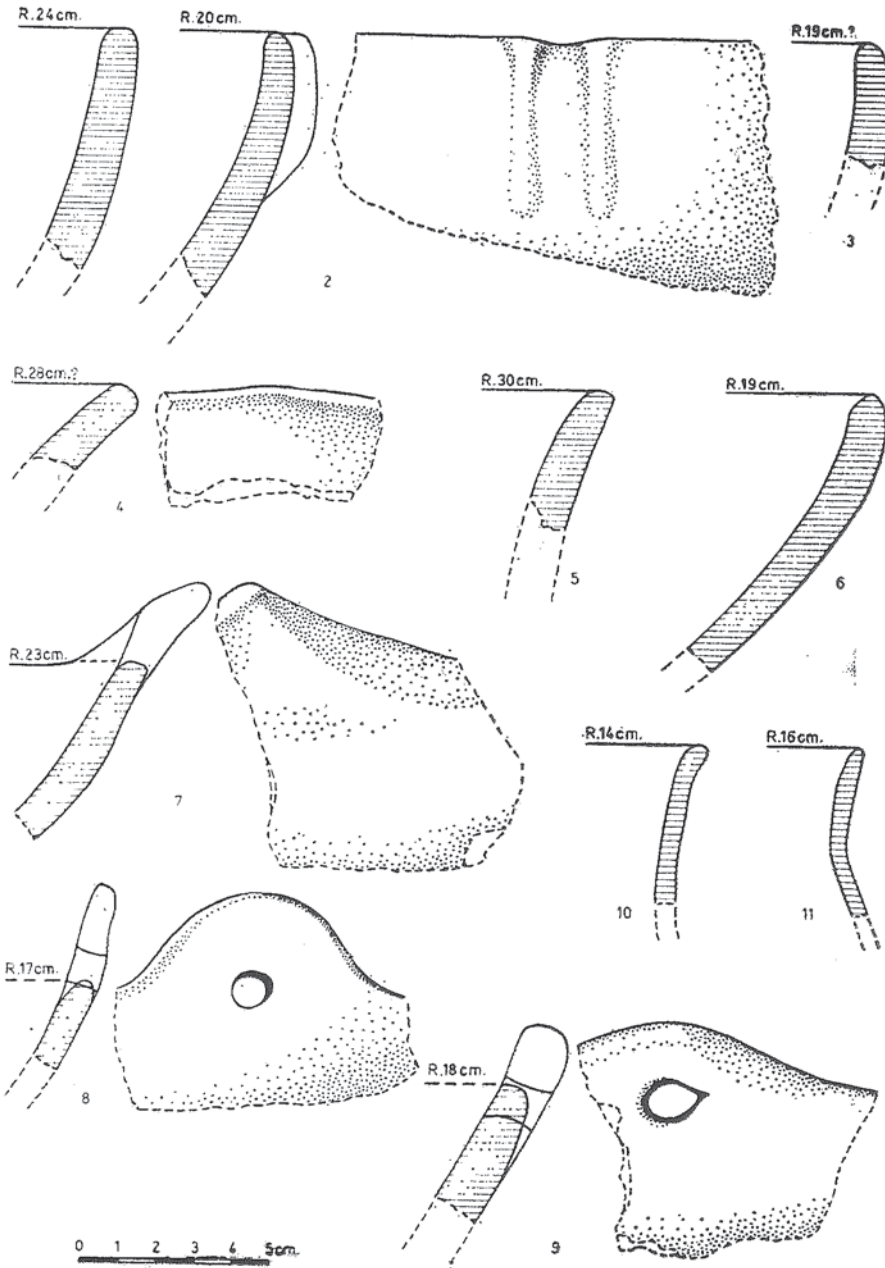

14. 15. 16.

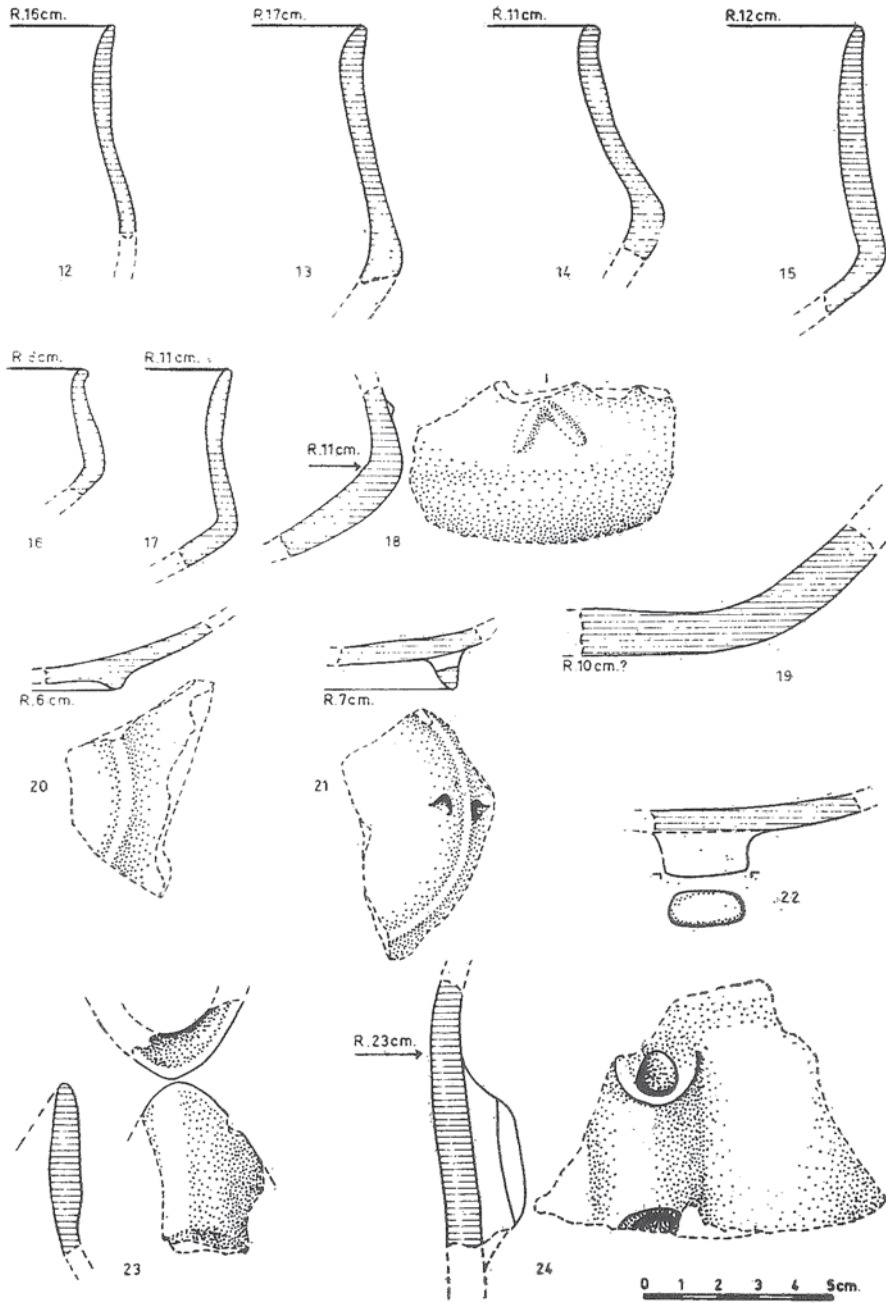

17. 18. 19.

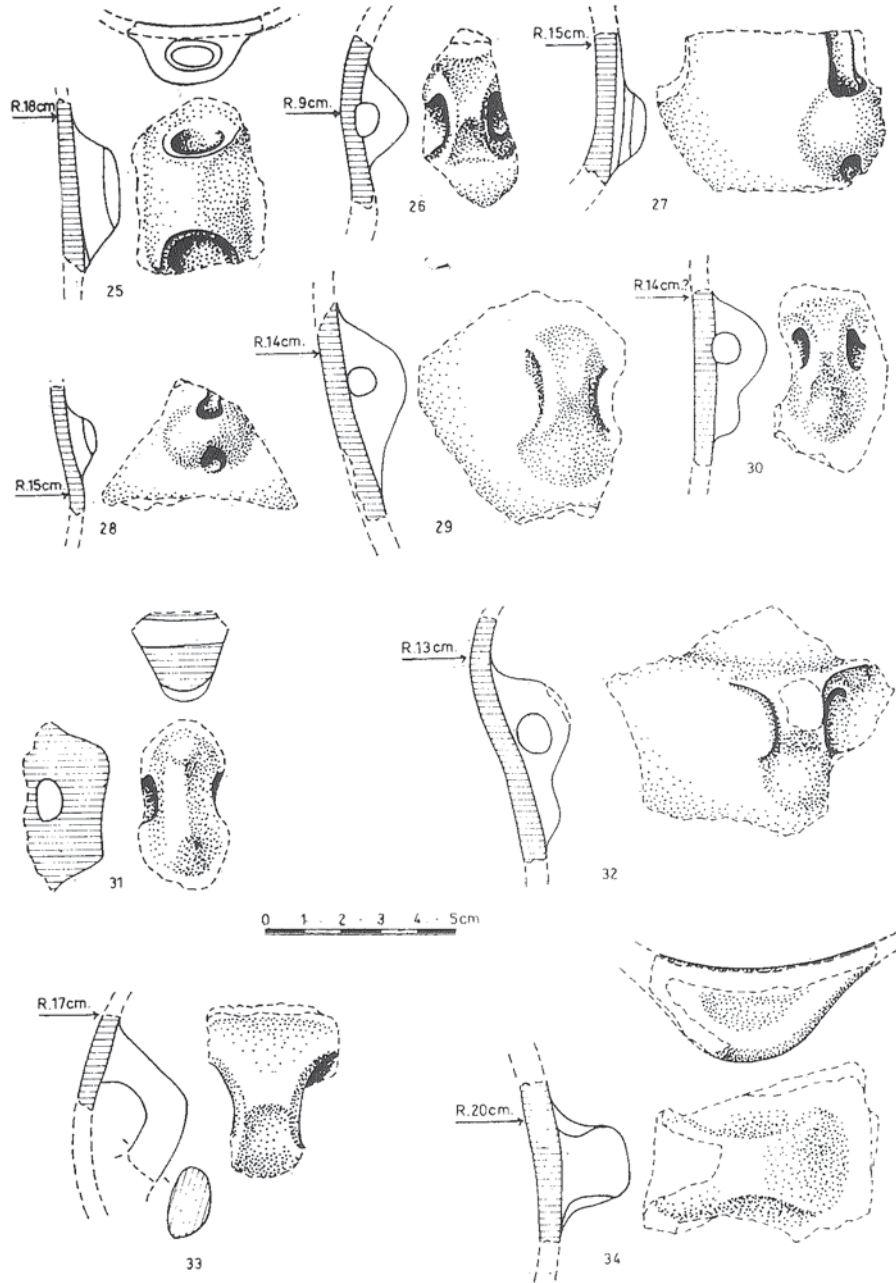

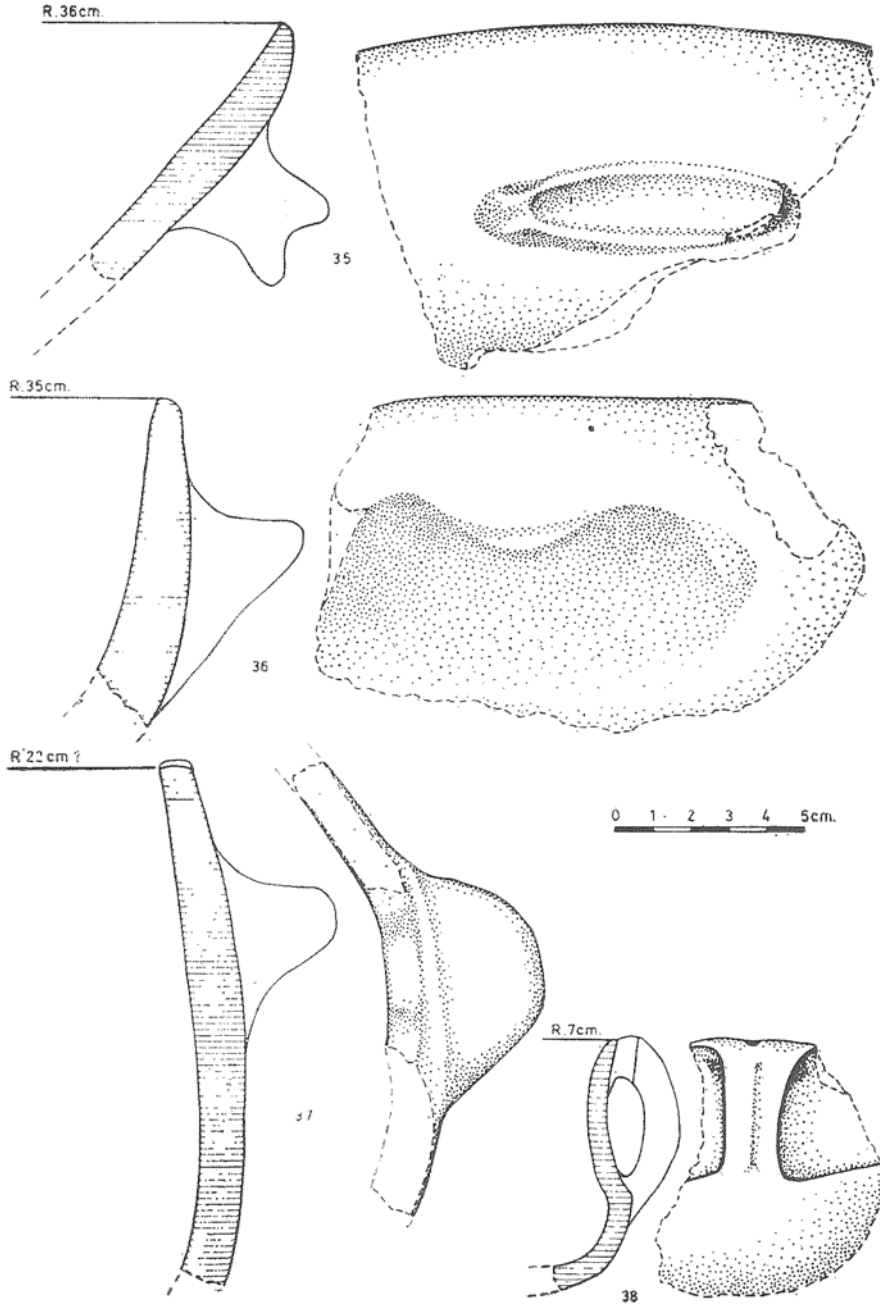

Kuruçay

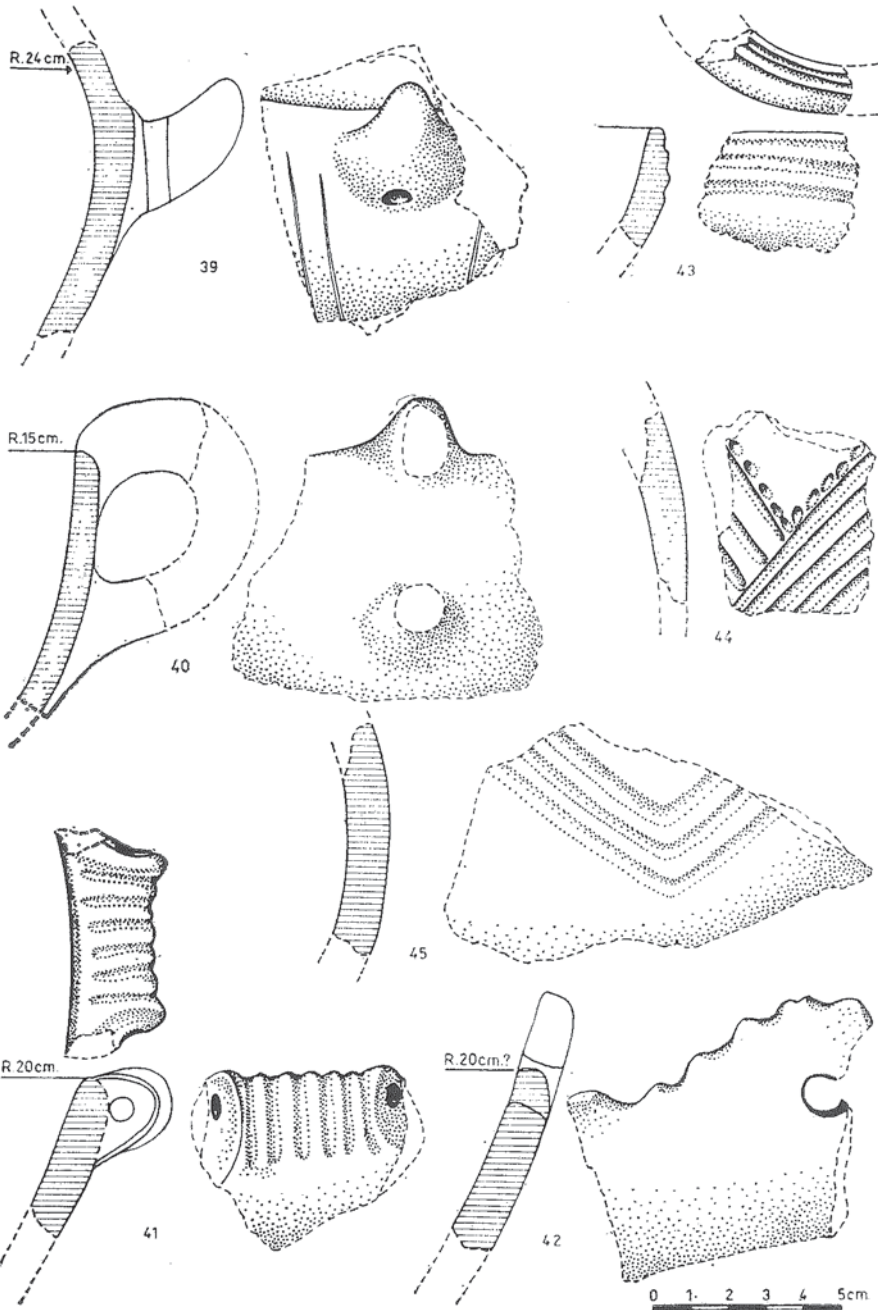

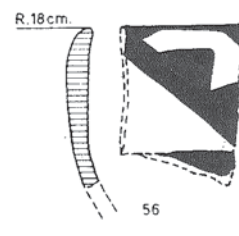
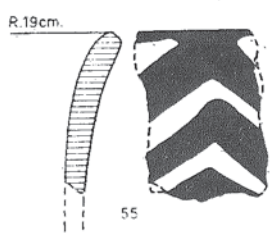
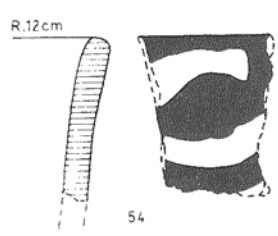
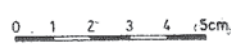
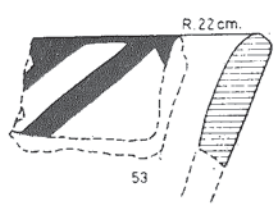
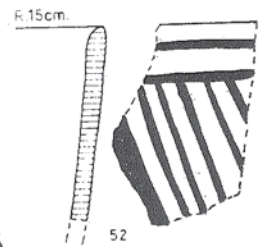
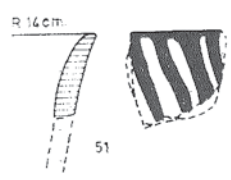
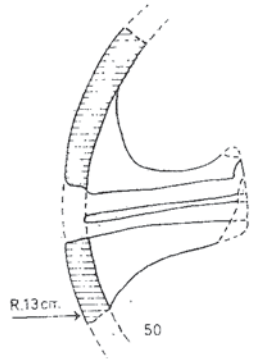
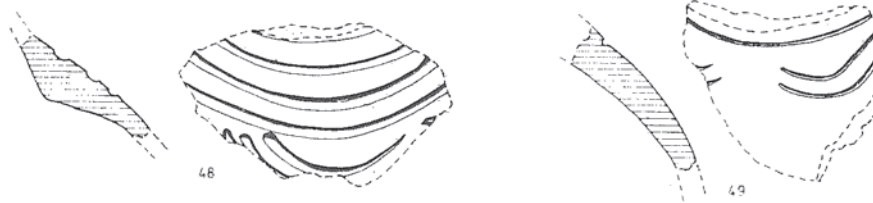
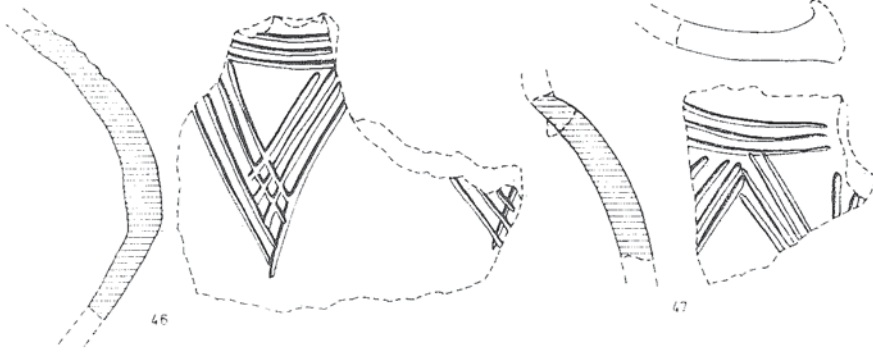
Kuruçay

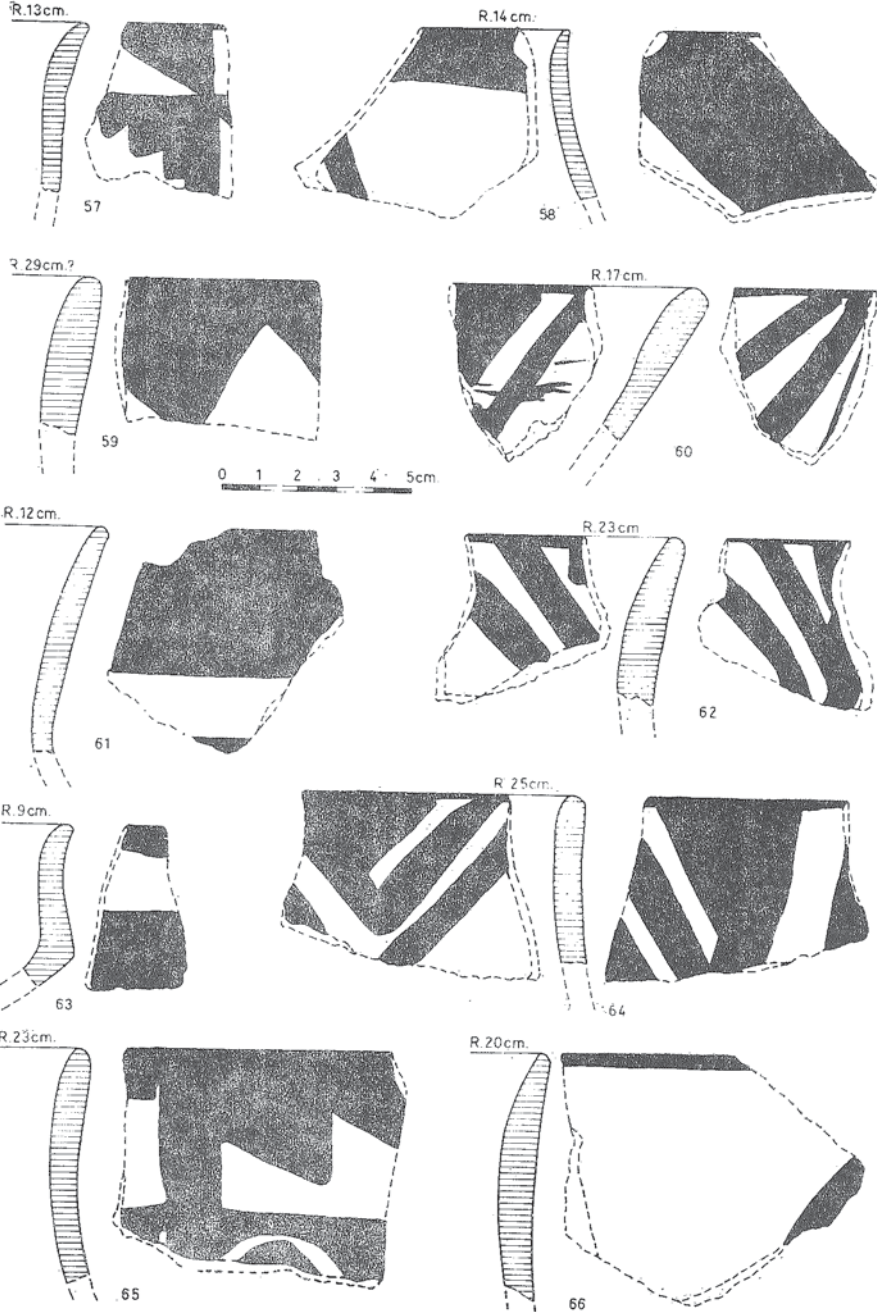

Kuruçay

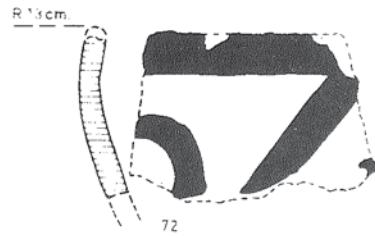
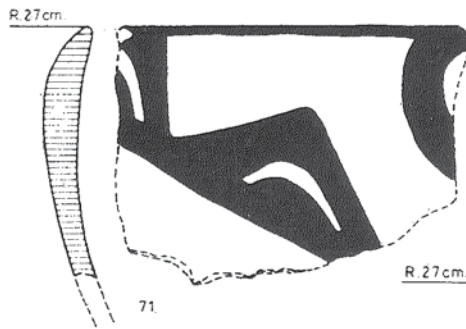
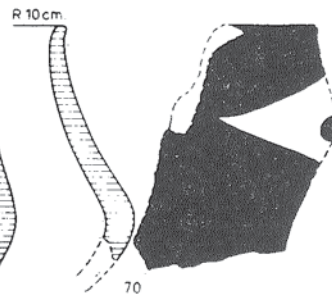
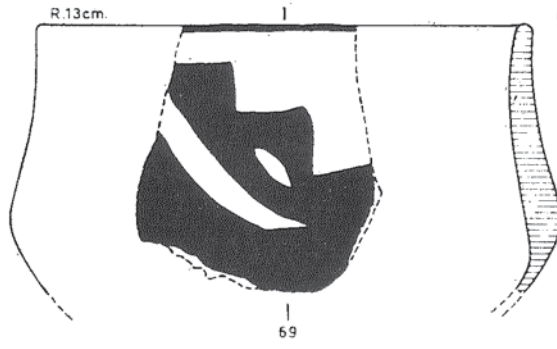
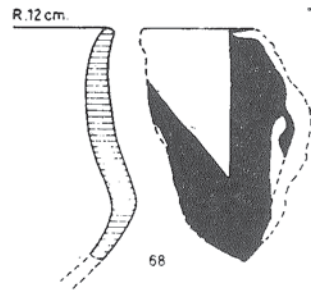
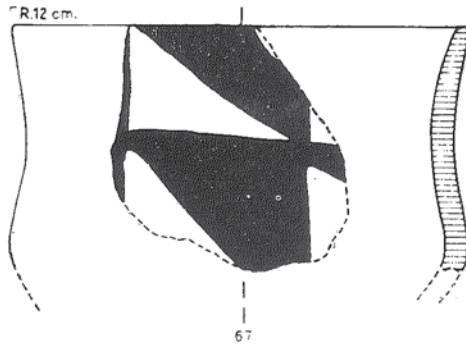

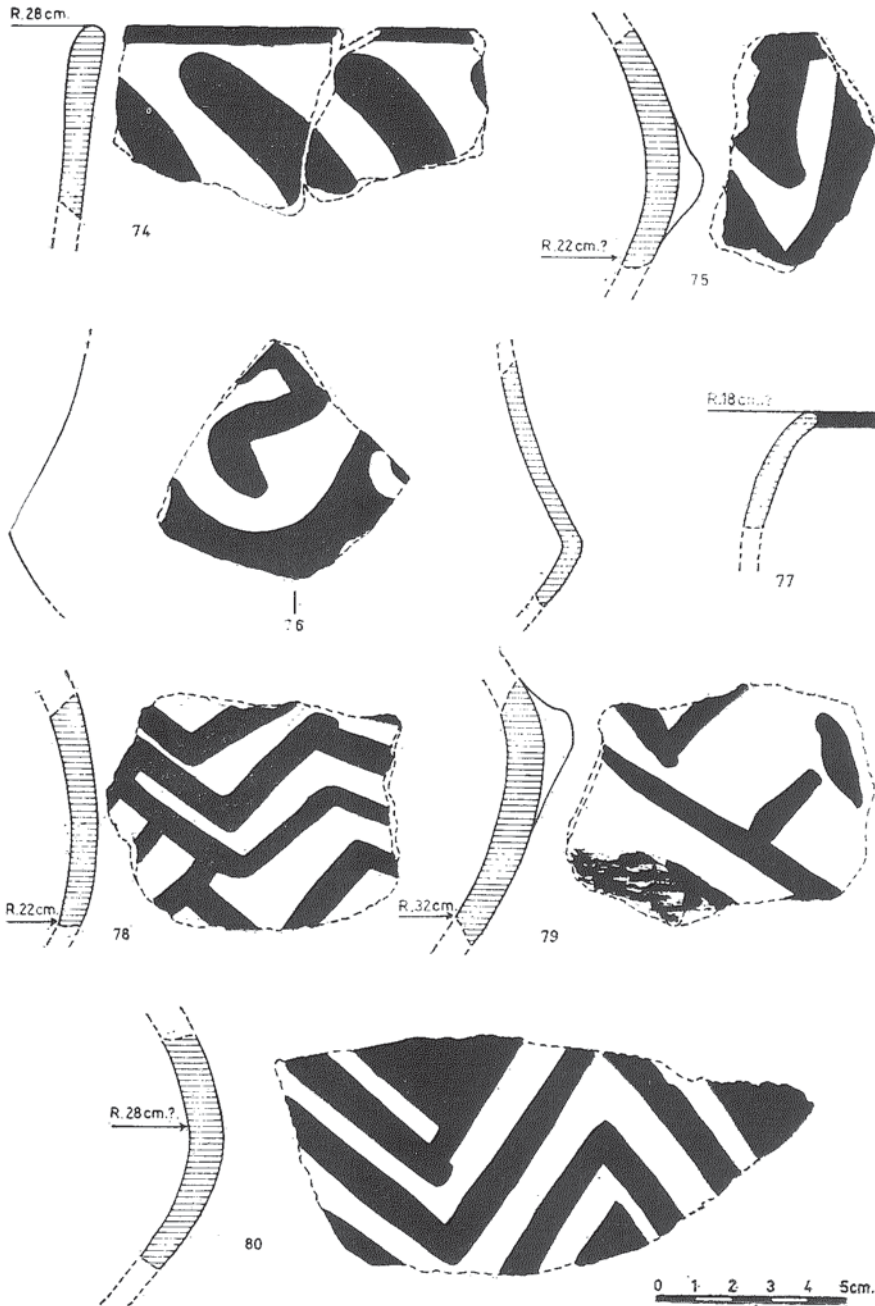

Kuruçay

Kuruçay

Kuruçay

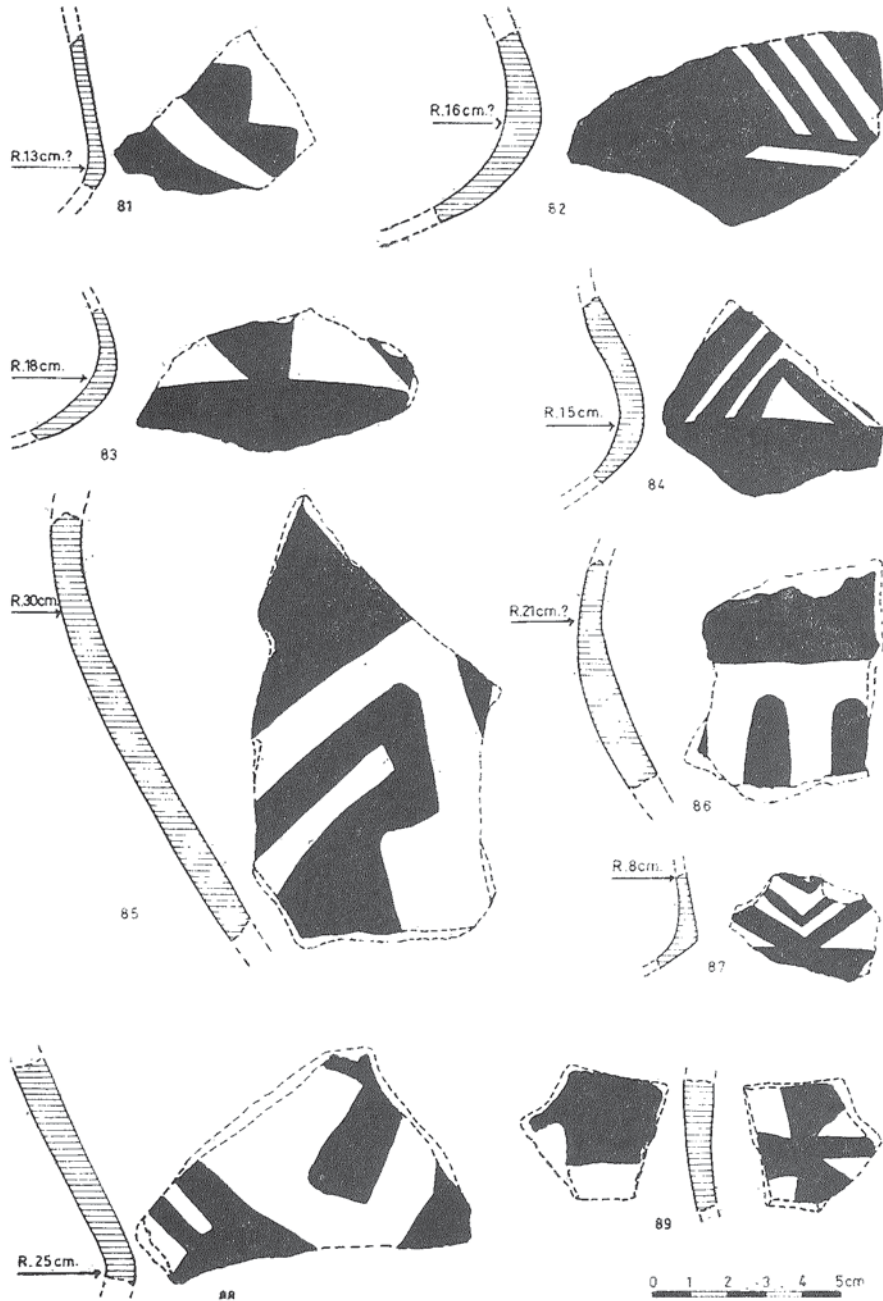
17. 1961

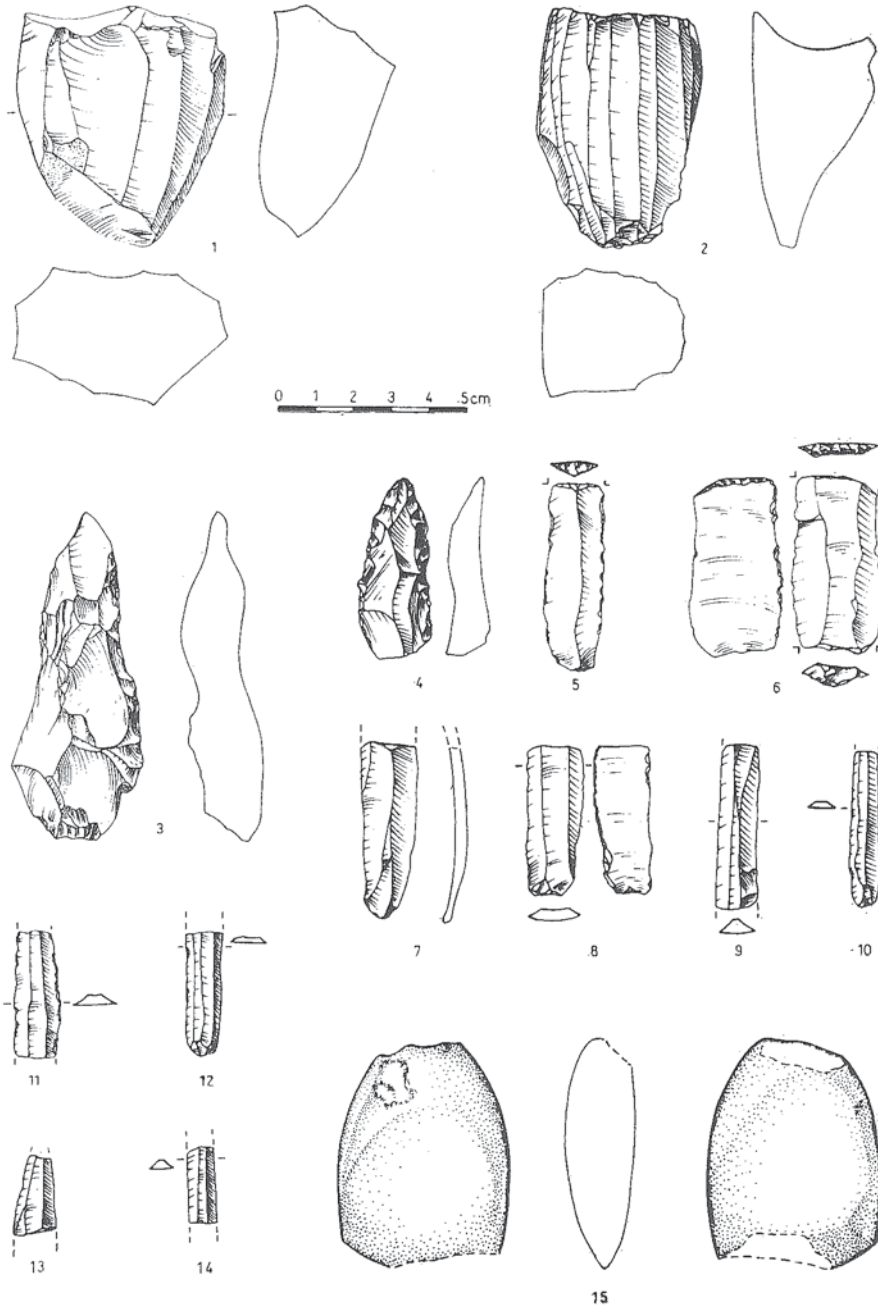
19. 1961

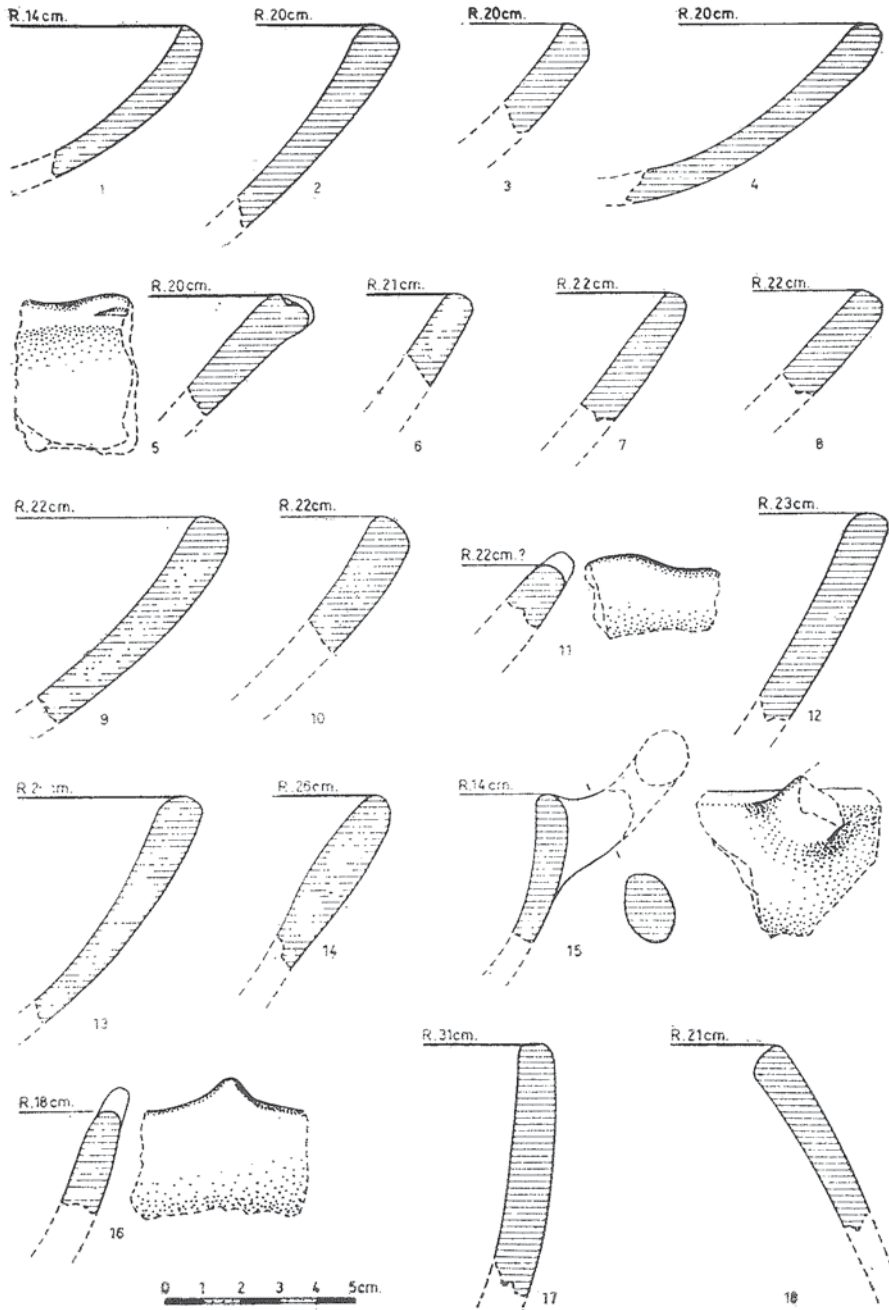

19. 1961

19. 1961

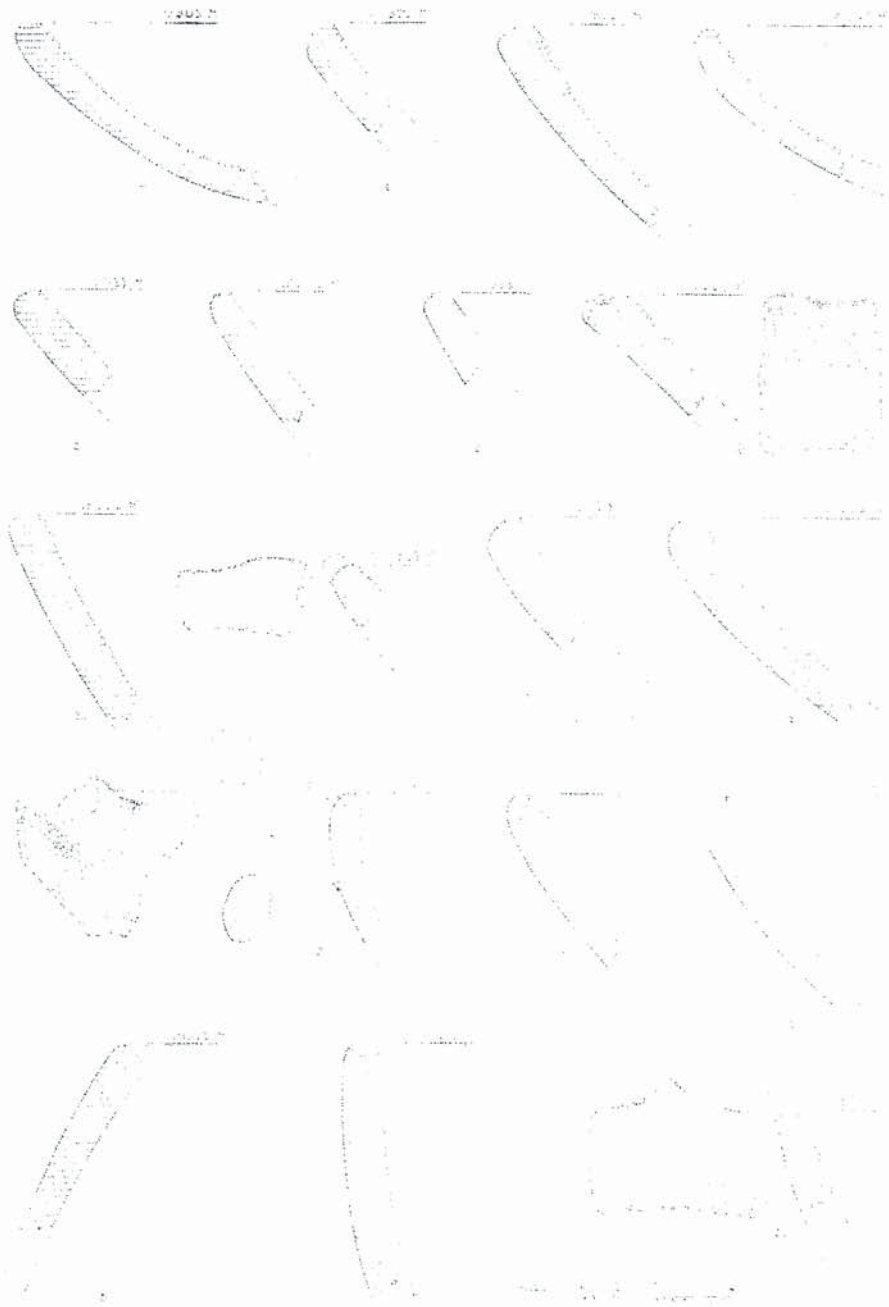

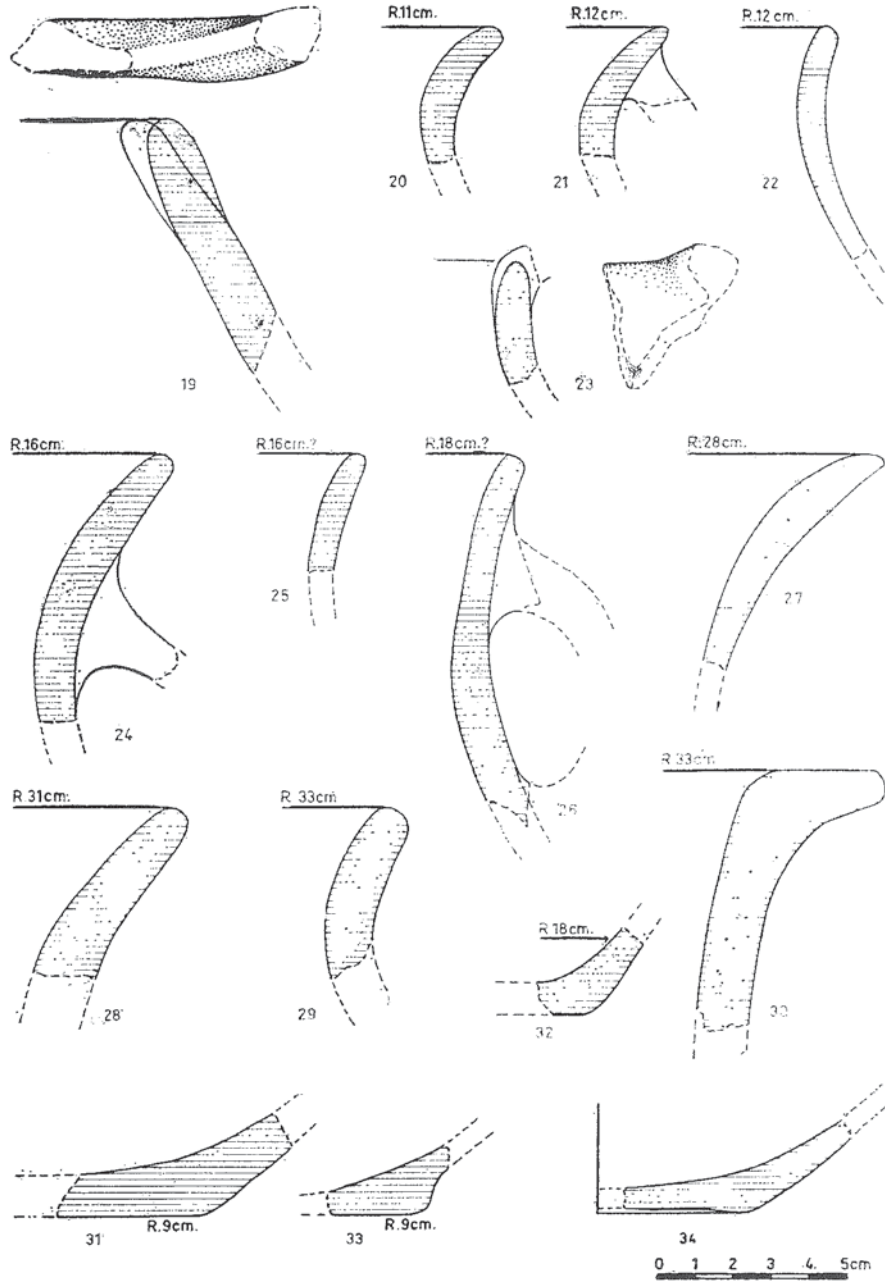

Çallica

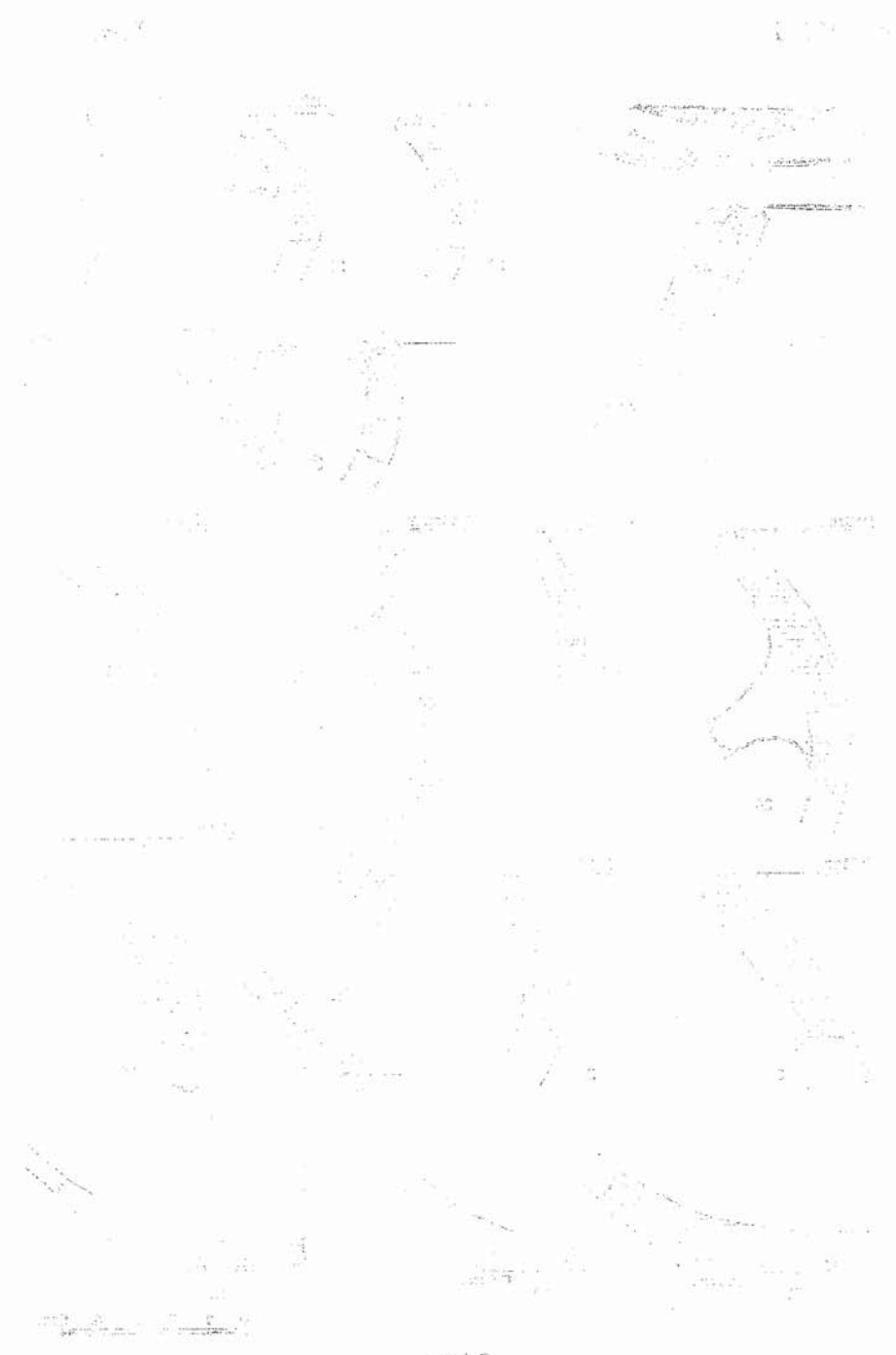
PLATE IV.

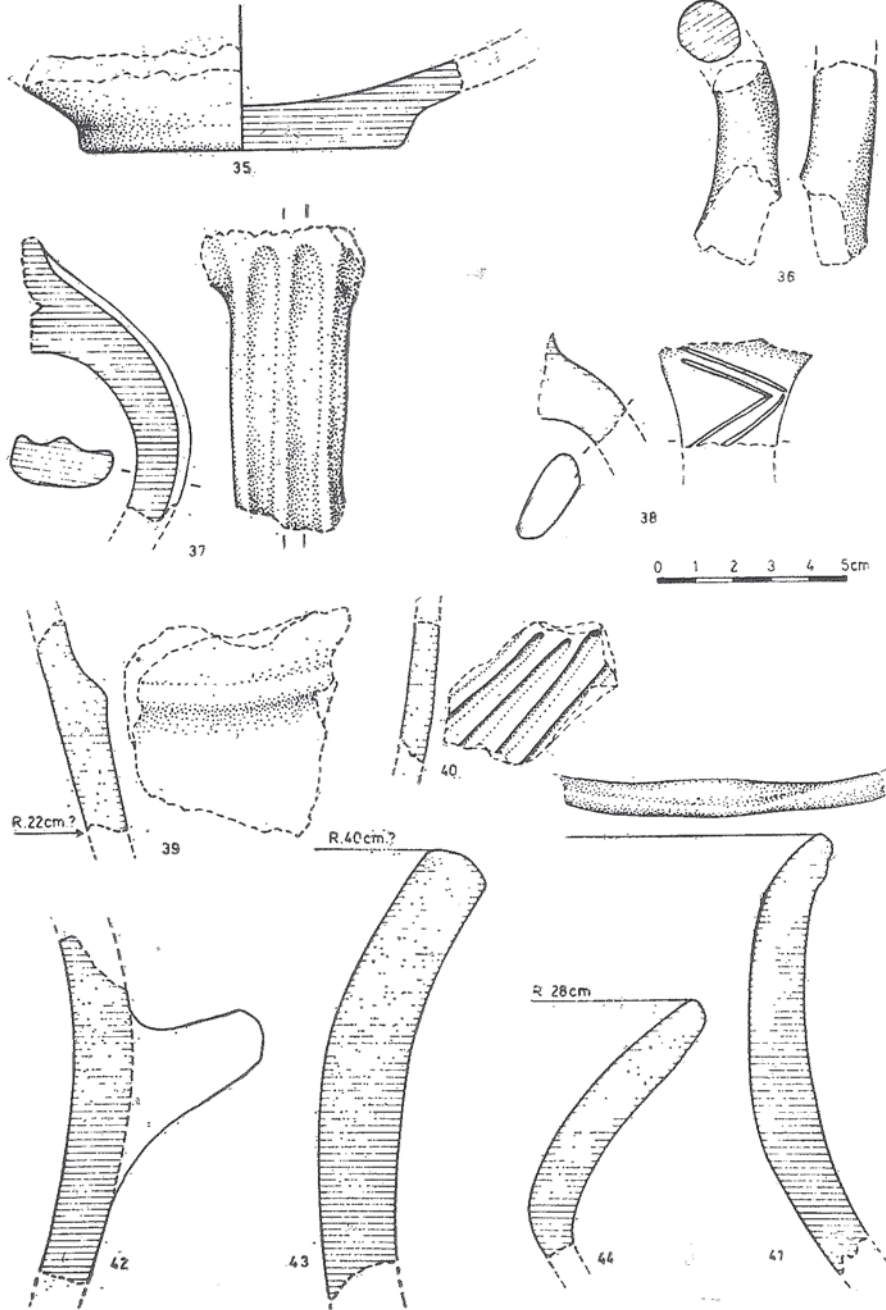
PLATE V.

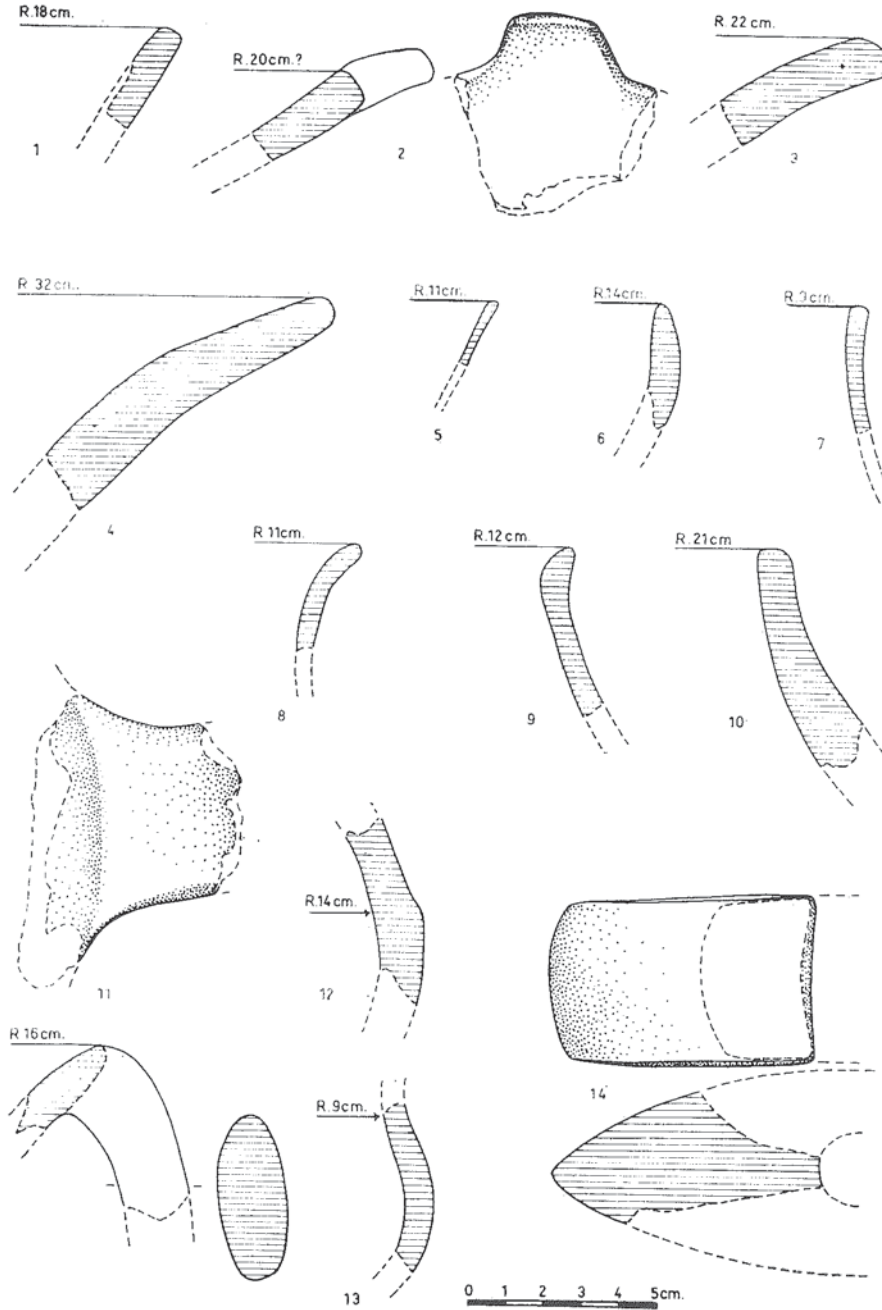

Çallica

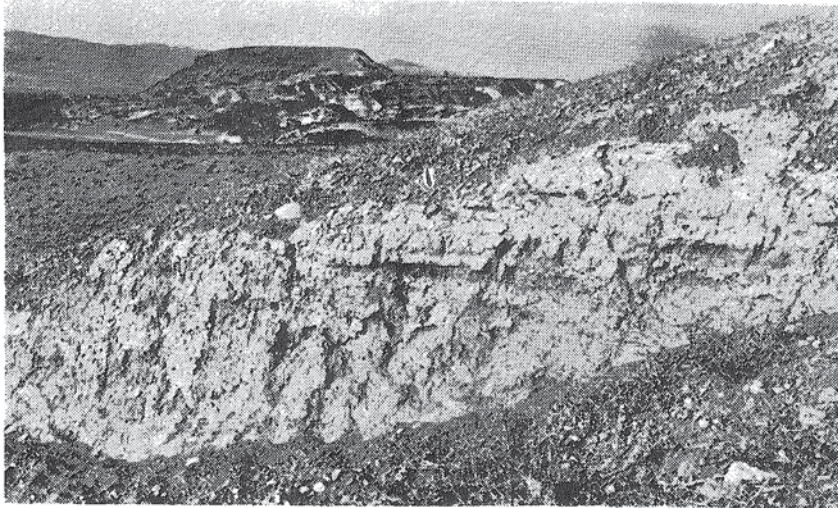
Çalica

Yağhyurt

Res. 1 — Yassigüme höyüğü.

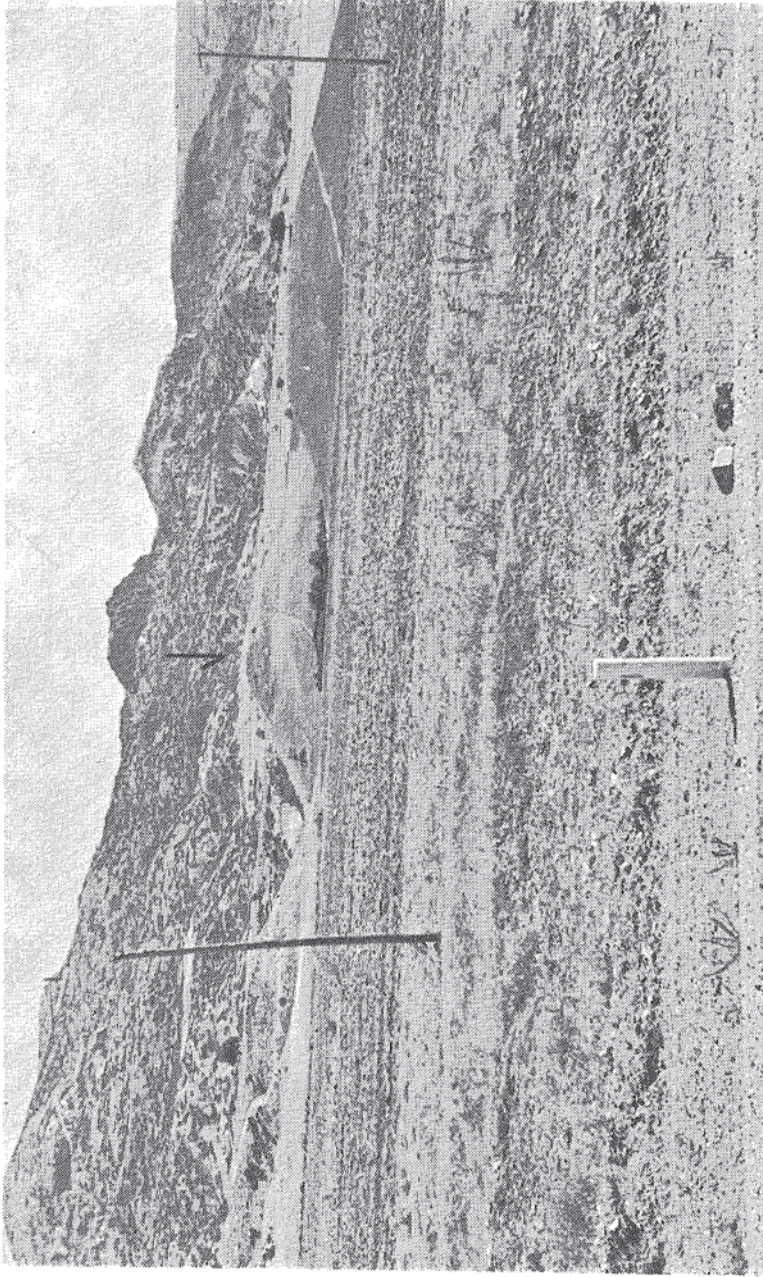
Res. 2 — Kuruçay höyüğü'nün batısından Çiğirkankaya'nın görünümü.

Res. 3 — Kuruçay höyüğü, kuzeyden.

Res. 4 — Kuruçay höyüğünün batı kesimi.

Res. 5 — Burdur-Tefenni yolundan Kuruçay höyüğünün görünümü.

Res. 6 — Kuruçay höyüğü, doğudan.

Res. 7 — Kuruçay höyüğü, kuzey-doğudan.

Res. 8 — Kuruçay höyüğü, kuzey-batıdan.

Res. 9 — Kuruçay höyüğünün batı yamaç ve eteği.

Res. 10 — Yarışlı gölünden Çalhca höyüğünün güneyi.

Res. 11 — Çalhca höyüğü, batıdan.

Res. 12 — Çallica höyüğü, doğudan.

Res. 13 — Çallica höyüğü, tepe kesimi.

Res. 14 — Yanşlı gölü ve Çallıca kaynağı.

Res. 15 — Çallıca kaynağından detay.

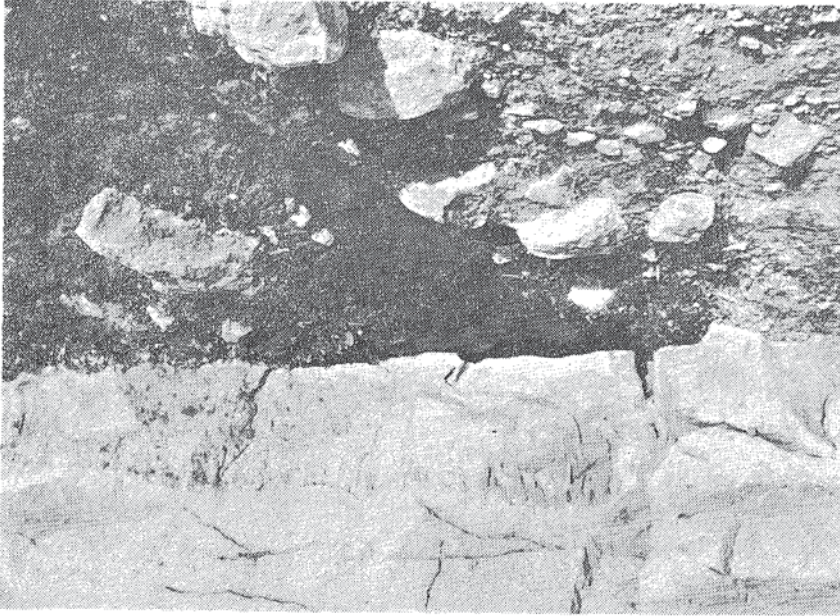
Res. 16 — Yağlıyurt Tepesi, Yarışlı Gölü ve Çallıca höyüğü.

Res. 17 — Yağlıyurt Tepesi, doğudan ve Çallıca höyüğü.

Res. 18 — Yağhyurt Tepesi, batıdan.

Res. 19 — Bücürlü Kaynağı.

Res. 20 — Yağhyurt Tepesi'nde kavisli duvar.

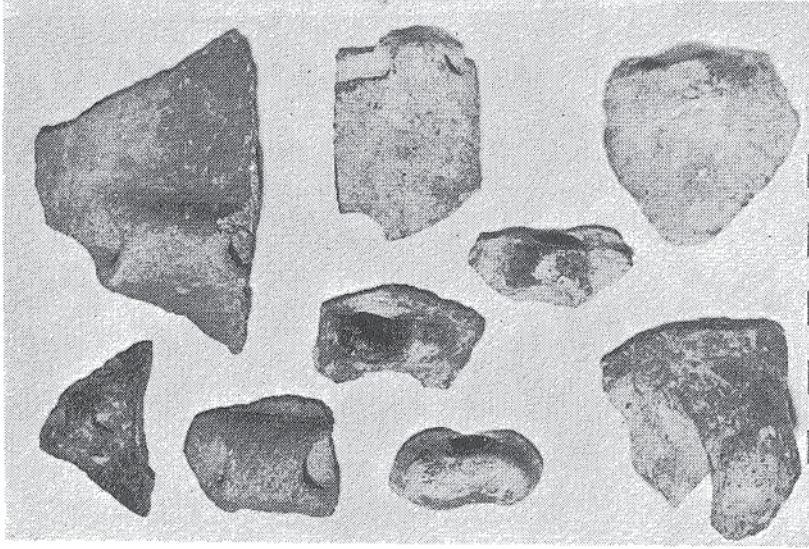
Res. 21 — Kavisli duvardan başka bir görünüm.

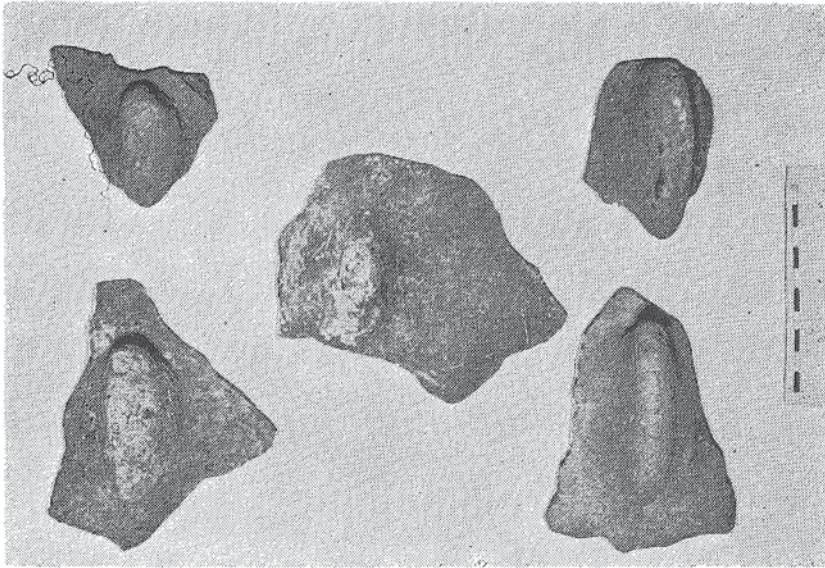
Res. 22 — Yarışlı höyük.

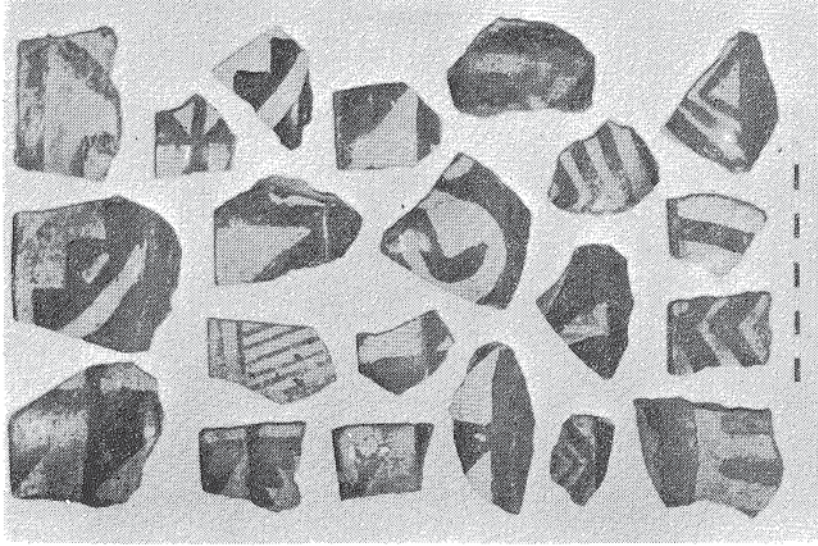
Res. 23 — Yarışlı gölü ve Küçükada.

Res. 24 --- Kuruçay h. tutamaklarından örnekler.

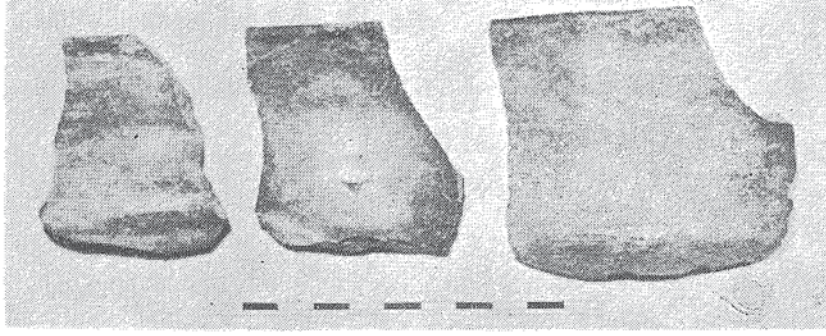
Res. 25 --- Kuruçay h. tutamaklarından örnekler.

Res. 26 — Kuruçay h. boyalı keramiklerinden örnekler.

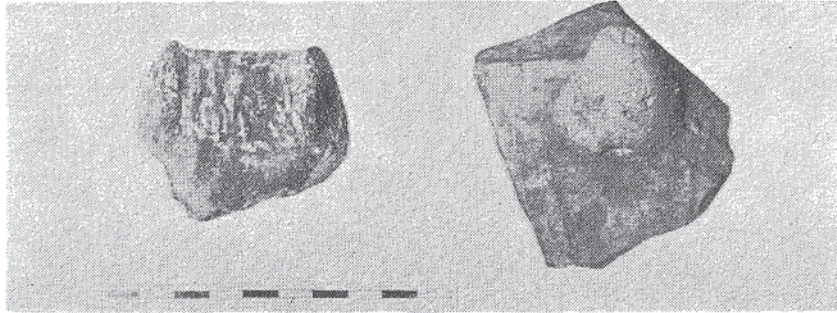
Res. 27 — Kuruçay h. boyalı keramiklerinden örnekler.

Res. 28 — Kuruçay h. Erken Kalkolitik Devir keramikleri.

Res. 29 — Kuruçay h. İlk Tunç Çağ keramikleri.

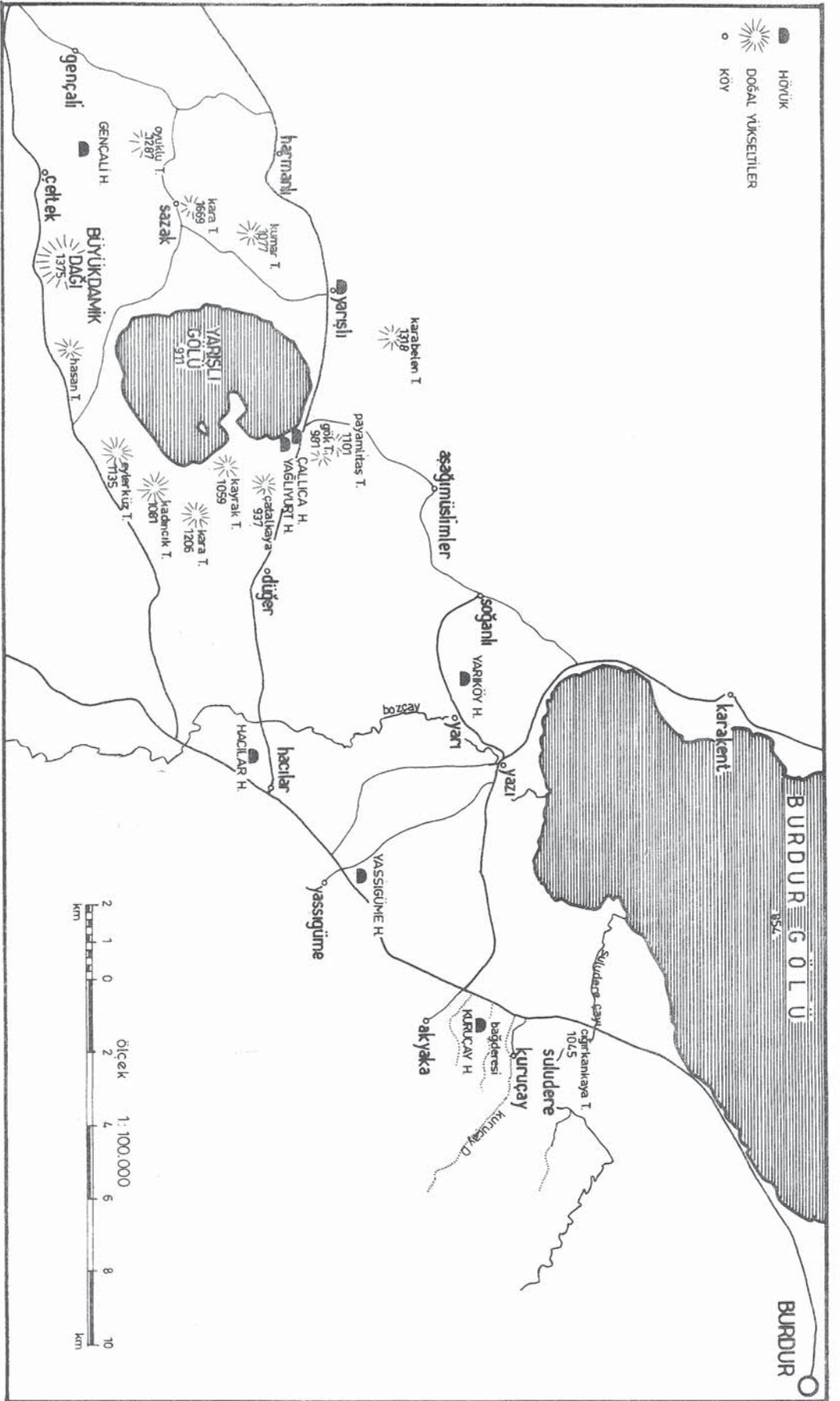
Res. 30 — Kuruçay h. İlk Tunç Çağ tutamak örnekleri.

Res. 32 — Kuruçay h. ocak desteği.

Res. 31 — Kuruçay h. İlk Tunç Çağ keramikleri.

Prehistorik Yerleşmeler.